

Dene köcökpa fü wü Ebere Ebere

Masere si-ngü

Kpara te ba köcökpa ne, nih je iiri na nda-nih de. Ah ba köcökpa ne fü wü *kpara ka Yesu, amba sü ta te wü kpara la ngbü engbü tete ne, nih ti awu nda-nih kpah de, angü wüh sere nda-wü de. Ngü te nih ti eyi awu tungü ewü, ah bü teka te wüh di de wü di engä *Yisarayeale, te wüh fü ngü ka-wü teka ale ngü ka Yesu. Dela si-ngü te nih gü iiri köcökpa ne tete, gü ba, wü *Ebere. Angü dela kpah gara iiri wü di engä Yisarayeale.

Nih wu kpah eyi, gü ba, wü vügü to ta mere cinga te ewü, teka ngü ka Yesu *Kurisito. Te di bala, gara ewü ngbü efi, gü ba, anga te ani ena ace ngü ka Yesu, adu ari gbü diri gele ka-ani, wü Yisarayeale la, e-wu neh da, wü vügü ena adu ace da embü ani. Amba kpara te ba köcökpa ne, mala fü ewü, gü ba, wü rü kpekpeke gbü cinga la, de wü mere e ace ngü ka Yesu de. Engu gü ba, ngü ka Yesu ka-ye memere, fa ngü ka riri ka gele ka wü di engä Yisarayeale ka. Fü ah amala ngü fü wü kpara la kpekpeke, gü ba, ah le de wüh mere e, ace ngü ka Yesu, teka adu angbü emere gele ka wü kundu wü ne, tine de. Ngü la kpah fü nih de enatikine ne.

Gbü diri gele ka wü di engä Yisarayeale, wüh gü ba, tima ka wü *Arona de wü kundu ye de mere kpeke tima. Wüh ngbü ei ewü, gü ba, wü *mürü gele. Tima ka-ewü ka-ye adi ewa nü fü

Me, teka adi ereke ngü eze ngba wü kpara de wü Me di. Wüh ngbü ta eï Arona, gü ba, mere kovo ka wü mürü gele. Ngü kaka-na nye nda wü bu ye, te ewü eyiti e ne 'buru ka. Engu me-ye kpikpi ye de mene kpara te ngbü erï gbü mene guvu *Kambü ka Me agbü Yerüsalema, te wü kpara rï gbügbü na 'daaa de ne. Ah ngbü erï kpala du biri gbü re biringbö, de ngüte nü esaka ye, teka anü areke ngü eze ngba wü kpara de wü Me, de ngüte nü la. Fütanga kpi ka Arona, fü ewü adu afe gara süka wü di ye na biringbö, teka amere tima ka mere kovo ka wü mürü gele la. Fü ngü la angbü engbü fi bü bala teka mere bi wü re.

Kpara te ba köcökpa ne, gü ba, titine ah le de nih wu awu, gü ba, Yesu fü ngü la eyi. Angü kpara te ngbü ereke ngü eze ngba nih de wü Me titine ne, ah ka-ye de Yesu. Ngüte, de te Yesu reke ngü di eze ngba nih de wü Me ne, ah cu de *ngüngüte, te tökö kpa füh *rü gbegete, teka aküwa nih ne, ah de ngüte wü nü nda tine de. Fü Yesu ayia aza ngüte ye la, ago di agbü kpï, teka areke ngü te di eze ngba nih de wü Me ne di. Te di bala, enatikine Yesu ka-ye ladü agbü kpï, ede kpökpö ka Me kpala.

Wü ngü te mü ena amaka gbü köcökpa ka wü Ebere ne, wüh dene.

Sapita 1:1-3 Ngü ka Yesu ga fa nda wü kpara 'buru

Sapita 1:4-2:18 Wazi Yesu fa nda wü *malayika ka Me ka

Sapita 3:1-4:13 Ngü ka Yesu fa nda *Müse ka

Sapita 4:14-7:28 Yesu de mere mürü gele ka-

nih
 Sapita 8:1-9:28 Yesu de mere vüngüte ka-
 nih
 Sapita 10:1-31 Yesu reke ngü te di ezengba
 nih de wü Me cu de ngüte ye
 Sapita 11:1-13:25 Ah le de nih le ngü ka Yesu
 de maguma nih biringbö

Dene ngü ka Yesu, te ga fa nda wü kpara 'buru

¹ Wü di engä wüna, ta gügü, Me ngbü emala ngü fü wü kundu nih enda nganga gömö bi wü *mürü dofo ka-ye. Ah ngbü ta esere ngü la fü ewü cükü'daye cükü'daye, enü di kpa engagira nü bala. ² Titine gbü wü adu re ne, Me mala ngü ka-ye eyi 'buru mbölö fü nih gömö Yesu *Kurisito, angü Yesu de Ye Me. Ta te Me mere kpï bete kotö tete, ah to tima la esaka Yesu, de engu mere tima la me-ye. Fü Me aza engu, ao kpah Mere Miri gbü nzö wü ngü 'buru, agbü kpï, zalü füh kotö sene 'buru. ³ Yesu ka-ye de Ye Me, ah kpah gegege baka Wö ye. Engu sere mere wazi ka Me fü nih, teka de wü kpara 'buru di egbo nga iri Me. Te di bala, Yesu, Ye Me, ngbü eto wazi gbü wü ngü agbü kpï, akoro di füh kotö sene, 'buru me-ye, teka de wü ngü ka-ewü ngbü 'buru 'be. Yesu kpï teka aküwa nih gbü wü *siti ngü ka-nih. Fü engu ayia ago agbü kpï, angbü kpala ede kpökpö ka Mere Me, te di de mere mürü wazi ne.

Dene ngü ka wazi Yesu, te fa nda wü malayika ka Me ka

⁴ Te Me o Ye ye baka Mere Miri bala ne, fü ah ayia ato mere wazi fefe na, afa nda

wü *malayïka ka-ye la di ka. Te di bala, ah le de wü kpara 'buru di egbo nga iri Yesu, afa nda wü malayïka di ka.

⁵ Gara malayïka ladü, te Me mala ngü fefe, gü ba, “Ye de ye ni”? Ah nda ma! Me mala ngü bala, duu teka Yesu, gü ba, “Ye de Ye ni. Enatikine, ni sere ngü la eyi fü wü kpara 'buru, gü ba, ni de Wö ye.”* Me mala kpah ngü teka Yesu, gömö gara *mürü dofo ka-ye, gü ba, “Ni fefe baka Wö ye na, engu nda-ye baka Ye ni.”† ⁶ Me mala nga sikipi de te ni ena adu atima biri Ye ni, de ah koro fuh kotö ne, gömö gara mürü dofo, gü ba, “Ah le de wü malayïka ka-ni 'buru di egbo nganga na.”

⁷ Dene ngü te Me mala teka wü malayïka ka-ye, gü ba, “Wü malayïka ka-ni, wüh de wü mürü kitima ka-ni, Me, te ni ngbü etima ewü, adi emere tima ka-ni. Ni ngbü kpah efü ewü gbü wege, efü wü gara baka te-wa, teka de wüh di emere tima ka-ni.”‡ ⁸ Amba dene ngü te Me mala fü Yesu Kurisito, gü ba, “Wayi, Ye ni, ni to wazi ni eyi fü ye, fü ye angbü baka ni, Me. Ye kpah de Mere Miri. Ye ena angbü gbü nzö wü kpara ka-ye fi mere badi. Ye ena angbü emere ngü ka-ewü ereke areke. ⁹ Ye ngbü ele de wü kpara 'buru di emere züka ngü. Angü ye le siti ngü nda de. Dela si-ngü de te ni, Me, fe ye miri tete. Fü ni ato wazi fü ye, afa nda wü bu ye 'buru. Te wü kpara wu bala, fü ewü angbü ecu ngü ye

* **1:5** 1:5 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 2:7. † **1:5** 1:5 Mü ena amaka ngü la gbü 2 Samüwele 7:14. ‡ **1:7** 1:7 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 104:4.

de mere tadu!”§

¹⁰ Wüh ba kpah ngü gbü *Ngari Me teka Yesu, Ye Me, gü ba, “Wayi Me, ye de mere kpara! Ta gügü te enga gina, ye reke kpī bete tō me-ye.

¹¹ Ngü ka kotō ne bete ngü ka kpī, ena anza ka-wü 'buru anza, baka diri bongo, amba ngü ka-ye tī anza nda kü de. ¹² Ye ena aza ewü, agara agara baka bongo, fü ngü ka-ewü anza. Amba ngü ka-ye ena angbü ka-ye fi da ye. Ye tī akpi nda-ye de.”*

¹³ Me mala kpah gara ngü gömō gara *mürü dofo tüngü Ye ye, gü ba, “Ye ngbü gbü kokpa ka-ni sene! Angü ni fe ye, o eyi Mere Miri! Te di bala, ye ena angbü gbü nzō wü kpara 'buru! Angü ni ena ao wü vügü ka-ye 'buru esa lö ye!”† Amba Me mala la ngü bala, fü biri gara malayika ka-ye nda kü de!

¹⁴ Wü *malayika nda-wü neh wü da? Wüh de wü mürü kitima ka Me, te ewü ngbü emere tima kaka. Fü Me angbü etima ewü teka adi eto wazi fü nih, wü kpara ka-ye, de te Me le aküwa ewü ne.

2

Dene kpeke ngü teka küküwa guvu Yesu

¹ Wü di enga wüna, baka te ngü ka Yesu di de mere kpeke ngü de bala ne, ah le de nih ceka te-nih 'be, da erü kpekpeke gbü ngü ka Yesu. Angü ta te enga gina, wü *mürü tima ka Yesu

§ **1:9** 1:9 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 45:6-7.

* **1:12** 1:12 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 102:25-27.

† **1:13** 1:13 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 110:1.

sere zu ngü teka Yesu eyi fü nih. To nih mere e aïri teka ngü la de, angü nih ena adürü te kaje ka Me. ² Ta gügü, Me to ta *Riri ka-ye fü *Müse, gömö wü *malayika ka-ye. Riri la ta de enga ngü nda de. Mene wü kpara te ewü le ta adi eje Riri la de ne, fü wü mere *kovo ka Me angbü eto kuru te ewü fanü fanü! ³⁻⁴ Amba ngü ka *küküwa, te Miri Yesu koro di ne, fa Riri ka Müse ka. Angü Miri Yesu sere ngü ka küküwa la cu me-ye fü wü mürü tima ka-ye. Sidi nga ngü la, fü wü mürü tima kaka, te ewü je ngü la gögömö ne, ayia tîne, akoro amala ngü la fü nih. Fü Me ayia asere kpah fü nih, gü ba, “Ngü ka Yesu la, ah ka-ye de zu ngü fanü fanü,” angü Me to wazi fü wü *kpara ka Yesu la me-ye, de wüh di eküwa wü mürü keke, da emere wü gara ngü ka talara di. Fü Me ayia kpah ato wazi *Nzila Wazi ye fü wü kpara ka-ye 'buru, de te engu fe ewü ne, baka te engu le. Te di bala, te nih lala eküte ngü ka Yesu de la, nih ena aküwa baye baye? Nih ti aküwa de! Me ena ato kuru ato te nih fanü fanü!

Dene ngü teka Yesu, te kpi, aküwa nih ne

⁵ Me mala fü nih gbü *Ngari ye, gü ba, “Te gara, ni ena adu amere to kotö bete to kpi.” Te Me mere ngü la eyi bala la, kpara te Me ena adu ao ewü, baka wü mere kpara gbü nzö wü ngü füh to kotö la, ena adi neh wü da? Ah ena adi de wü *malayika? A'a, ah bala de! ⁶ Angü Me gü ba, “Ni ena ao nih, wü kpara de füh kotö ne, baka wü mere kpara gbü sikipi engu la,” baka ta te wüh ba gbü Ngari Me, gü ba, “Ööö Me, ani ka-ani de töndö wü kpara kükürü, amba ye ngbü

ele ani cu de maguma ye. Komö ani gu ka ngü la eyi agu! ⁷ Angü ta gügü, wazi ani koro baka nda wü malayika ka-ye la de. Amba titine ye to mere wazi eyi fü ani. Ye o ani eyi baka wü miri, ⁸ teka de ani ngbü gbü nzö wü ngü füh kotö ne 'buru."* Dela ngü ta te wüh ba gbü Ngari Me. Te ah bala la, wü e 'buru ena angbü esa wazi kanih. Wü di engu wüna, titine nih ngbü eyi baka wü miri, gbü nzö wü e füh kotö ne 'buru, fanü? Ah bala de! Te di bala, ngü la neh baye? ⁹ Wü di engu wüna, wüh ba ngü la teka ngü ka Yesu. Angü, ta te Yesu koro füh kotö sene, Me o engu baka kükürü kpara, baka nih bane. O Yesu di ta la de wü nih füh kotö sene ne, wazi küküte ka-ye kpah bü baka nda-nih. Fü engu ayia azü cinga, akpi. Amba titine, Me du o engu eyi baka Mere Miri, teka de wü kpara 'buru di ecu ngüngü na! Kükürü de, angü Yesu kpi teka aküwa nih, angü Me le me-ye bala, teka *züka maguma ye.

¹⁰ Me le nih, wü kpara, cu de maguma ye. Fü engu ayia atima Yesu, de ah koro, ah küwa nih. Kpah bala, teka de ah za nih, koro de nih agbü sü ka Me, agbü kpi kpala, baka wü di Me. Te di bala, Me le me-ye de Yesu zü cinga bala füh kotö sene, teka de engu tüka te-ye, de ah maka wazi gbü cinga la, teka ale ta-ngü di te nih. Dela ngü te Me le me-ye. Ah ti ati bala, angü Me de kpara te mere kotö bete kpi 'buru me-ye, fü ah angbü kpah eceka kpi fütanga wü e 'buru me-ye. ¹¹ Yesu küwa nih me-ye, fü ah adu afü nih, akoro di wü di Me. Yesu mere ngü la bala, angü engu

* **2:8** 2:8 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 8:4-6.

fü te-ye, za küte baka nih, wü kpara füh kotö ne. Dela si-ngü te engu ngbü eï nih tete, gü ba, “Nih de wü di engu ni ni ne.” Angü nih koro eyi, wü di engu ni ye na fanü. ¹² Nih tï eyi awu, gü ba, Yesu, Ye Me, ngbü eï nih, wü di engu ni ye. Kükürü de, angü engu mala fü Wö ye, gü ba, “Wö ni, Me, ni ena amala ngü ka-ye fü wü di engu ni ni, fü ani adi egbo nga iri ye tundu de ewü.”† ¹³ Wüh ba kpah gara ngü te Yesu mala, gü ba, “Ni ena ato maguma ni 'buru fü Me. Ani ngbü eyi kpakine gbü ngü ka Me, tundu de wü di engu ni, te engu to fü ni ne.”‡

¹⁴ Wü di engu wüna, de-nih, te wüh ngbü eï nih wü di engu ni ye Yesu ne, nih ka-nih de wü kpara ka kotö ne. Dela si-ngü te Yesu fü te-ye baka nih, wü kpara ka kotö ne, teka de ni kpi, teka aküwa nih. Kükürü de, angü kpi ka Yesu fa wazi *Satana, te di de miri ka kpi ne, ka. ¹⁵ De-nih, wü kpara füh kotö ne, te nih di la ladü de jia nih ne, nih ngbü engbü 'buru de mere cürü, teka ngü ka kpi. Amba Yesu kpi eyi, teka aküwa nih gbü cürü ka kpi la. ¹⁶ Yesu kpi teka aküwa wü da? Tekä aküwa wü *malayika ka Me? Ah bala de! Yesu kpi teka aküwa mene nih, de te nih to maguma nih eyi fü Me, baka nda kundu nih, *Abarayama ne. ¹⁷ Dela si-ngü te Yesu fü te-ye, za küte gegege baka nda-nih, wü di engu ni ye, teka aküwa nih. Te di bala, Yesu wu cinga nih kpo. Angü engu de gina engu ni nih, te ngbü ereke ngü ezengba nih de wü Me, teka de Me

† **2:12** 2:12 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 22:22.

‡ **2:13** 2:13 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 8:17-18.

boro wü *siti ngü ka-nih. ¹⁸ Yesu ngbü ewu cinga nih, angü engu zü ta mere cinga fa sü. Kpah bala, Satana re ta mamaguma ma! Te di bala, te Satana le are maguma nih la, Yesu ena ato wazi fü nih, arü di kpekpeke.

3

Dene ngü ka Yesu, te fa nda Müse ka

¹ Wü di engu wüna, nih 'buru de wü kpara ka Me, angü Me i nih me-ye. Te di bala ne, ah le de nih fi ngü ka Yesu mbi mbi mbi, de nih di ezoro engu, da elala tete, de kpa nih 'basu mini. Angü Yesu de kpara te Me tima engu, teka akoro, arü nih de zu ngari Me. Yesu kpah de gina engu ni nih, mere *mürü gele te ngbü ereke ngü ezungba nih de wü Me. ² Te di bala, ngü ka Yesu fa nda *Müse afa, angü Me fe ta Yesu teka tima la me-ye. Fü engu angbü emere tima la de maguma ye biringbö. Müse ta kpah de mürü tima ka Me ta gügü. Engu ngbü ta kpah emere tima ka Me de maguma ye biringbö, da erü wü di engu *Yisaraye. ³ Baka te ngü ka Yesu fa nda Müse ka ne, nih ena angbü ecu neh ngü da? Nih ena acu ngü mere kpara? Anga nih ena acu ngü wü di ye, de te engu bi ne? Ah le de yi fi nga ngü la mbi mbi mbi. Enatikine, Yesu me-ye baka mere kpara la, angü engu fü nih eyi wü di Me tete. Te di bala, ah le de nih di ecu ngü Yesu. ⁴ Mere bi nga nzö wü kpara füh kotö ne 'buru, kundu wü ka-ye kpikpi ye kpikpi ye. Amba kpara de te o wü kundu wü la neh da? Ah de Me de? ⁵ Müse mere ta tima ka Me reke

areke. Engu ngbü ta erī wü di enga Yisarayeले de ngü ka Me. Fū engu angbü ta esere fū ewü wü ngü, de te Me ena amere te gara ne. Amba Müse o wü di enga Yisarayeले la me-ye nda de. Me o ewü ka-ye me-ye. ⁶ Amba teka ngü ka Yesu *Kurisito, engu ka-ye de Ye Me. Me fe engu, o baka mere Wö nih, te bī nih 'buru me-ye. Baka te nih to maguma nih eyi fū Yesu ne, ah le de nih rü kpekepeke, fū nih ao jia nih bü nzö eküküte. Te di bala, engu ena afü nih, fū nih angbü tīne wü di Me fanü fanü.

Dene ngü te nih ena adi ele ngü ka Yesu de maguma nih biringbö

⁷ Wü di enga wüna, yi fī la nga ngü, te wüh ba gbü *Ngari Me gbü wazi ka *Nzila Wazi Me ne. Ngü la gü ba, “Dene ngü te ni, Me, le amala fū wü enatikine, gü ba, ‘Ah le de wü le ngü ka-ni, Me, de maguma wü biringbö. ⁸ Wü mere e angbü emere ngü, baka nda wü kundu wü ta gügü, ne de, angü wüh ka-wü ta de wü mürü kögö-nzö. Baka ta te wüh ngbü ejiji de wü *Müse kpa etü gü ne, wüh le ta adi eje riri ka-ni, Me, nda-wü de. ⁹ Angü wüh ngbü ta ere maguma ni, teka awu, anga ni tī eyi ale ta-ngü te ani fanü ya? Mere bi wü kpeke ngü, te ni ngbü mere fū ewü, nda nganga anda, teka wü re teke 'basu (40) ne, ngü la rī gbü nzö ewü 'buru 'buru nda de. ¹⁰ Teka ngü la, fū maguma ni ayia ta anzu eküte ewü. Ni le ewü ta de, angü wüh le aje ngü ka-ni nda-wü de. Wüh le riri ka-ni kpah de. ¹¹ Baka ta te maguma ni nzu eküte ewü ne, fū ni ayia akina ewü, gü ba, “Wü tī arī gbü zūka sü, te ni

reke tǔngü wü ne, de.” ’ ”* Dela ngü ta te Me mala fü wü di engä *Yisarayeले, teka kögö-nzö ka-ewü la.

¹² Wü di engä wüna, yi mere e angbü de maguma yi 'basu 'basu ne de. Yi mere e ace ngü ka Me de, angü engu ka-ye de mere mürü wazi. ¹³ Ah le de yi ngbü kpah da efi nga wü bu yi, da eto wazi fü ewü, teka fü ewü adi erü kpekpeke, da elala fi bü gbü nga Yesu. Yi mere ngü la te nga sǫkpǫ 'buru, o yi di la ezükü. Angü te maguma yi ngbü 'basu 'basu gbü ngü ka Me la, nzö yi ena akoro ka-ye kpekpeke, fü yi adürü te kaje ka Me ka. ¹⁴ Angü ah le de nih di elala eküte Yesu gö gö gö! Nih di emere ngü la fi bü bala, baka ngü ta te nih to maguma nih tete fefe na ne, zalü koro di gbü sǫkpǫ te nih ena akpi tete. Te nih ngbü emere ngü la bala la, nih ena angbü wü *kpara ka Yesu Kurisito fanü fanü. ¹⁵ Dela si-ngü te Me mala fü nih enatikine, gü ba, “Ah le de nih le ngü ka-ni, Me, de maguma nih biringbö ne. Nih mere e, amere ngü baka nda wü kundu nih tane de, angü wüh ka-wü ta de wü mürü kögö-nzö.”

¹⁶ Wü mürü kögö-nzö, ta te ewü le aje ngü ka Me de ne, ah de wü da? Ah de wü *ganzi kpara, te ewü wu ngü ka Me ta la de? Ah bala de! Ah zu de wü gina wü di engä *Yisarayeले, te Me tima *Müse, teka aküwa ewü esaka wü kpara ka *Ezepeto ne. Fü Müse amere bi wü ngü ka talara gbü jia ewü. Amba maguma ewü ngbü ka-ye fi bü 'basu 'basu. ¹⁷ Wüh le aje ngü ka

* **3:11** 3:11 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 95:7-11.

Me de, neh teka wü re fe? Wüh le aje ngü ka Me de, teka wü re teke 'basu (40). Tekka ngü la, fü Me ayia afü kürüfe ye fü ewü. Dela si-ngü de te wüh kpi ta tete 'buru kpa etü gü, fü ewü ati ewü ciki kpala ne. Wüh nü koro gbü sü, ta te Me reke fü ewü ne, nda-wü tîne de. ¹⁸ Angü Me yia ta, kîna ewü, gü ba, “Wü tî anü akoro gbü züka sü, te ni, Me, reke tüngü wü ne de.” Me kîna ta ewü bala kükürü de, angü güje ewü ma. ¹⁹ Dela si-ngü te wü gîna wü di enga Yîsaraye la nü koro tete na agbü züka sü, ta te Me reke fü ewü, de ne, angü wüh ta de wü mürü kögö-nzö. Wüh le aje ngü ka Me ta nda-wü de.

4

¹ Wü di enga wüna, kpah bala Me mala ngü eyi fü nih, gü ba, “Ni reke züka sü eyi fü nih, teka fü nih anü afe te-nih tete kpala.” Ah le de nih ceka te-nih 'be, angü te nih ngbü kpah de kögö-nzö baka nda wü kundu nih tane la, nih tî arî agbü züka sü la nda-nih kpah de. ² Wü kundu nih la wu ngü ka Me kpo, wüh je ngü ka Me kpah eyi. Amba wüh küwa de, angü wüh le ta ngü ka Me de maguma wü biringbö nda-wü de. Te di bala, ah le de nih ceka te-nih 'be, angü te nih le ngü ka Me de maguma nih biringbö de la, nih tî arî gbü züka sü ka Me nda-nih kpah de. ³ Fanü fanü, te nih le ngü ka Me de maguma nih biringbö la, nih tî eyi akoro gbü züka sü ka Me la. Amba mene wü kpapa de maguma wü 'basu 'basu ne, wüh tî akoro agbü sü la nda-wü de, kpah baka ngü ta te Me mala, gü ba, “Ni kîna wü mürü kögö-nzö la eyi, gü ba, ‘Wü tî arî gbü züka sü ka-ni de,’ ne.”

Me mala ngü la ta bala teka ne? Ah mala bala, angü ah reke sü la nza la de? Ah bala nda de! Ah reke sü la nza ta eyi gügü, o engu ngbü eo kotö ne. ⁴ Nih ti eyi awu ngü la, angü wüh ba ngü la eyi gbü *Ngari Me, gü ba, “Me mere kpï bete kotö de wü e 'buru, gbü wü sïkpï ma'diya. Fü ah adu afe te-ye gbü sïkpï lorozi.”* ⁵⁻⁶ Me reke ta sü teka wü kundu nih eyi, ce nzo. Amba wüh koro ta gbü sü la nda-wü de, angü wüh le ngü ka Me, ta te wüh ngbü emala fü ewü ne, nda-wü de. Dela si-ngü te Me mala ngü tete na, gü ba, “Wü ti arï agbü züka sü ka-ni de,” ne.† Sü la, ah ka-ye fi ladü, zalü akoro enatikine. Me ngbü la fi bü ele wü kpara ka-ye, de wüh rï koro kpala.

⁷ Nih ti kpah eyi awu, gü ba, Me ngbü ele de nih rï agbü züka sü ka-ni la. Kükürü de, angü sidi nga mere bi wü re, *Nzila Wazi Me mala ta ngü la eyi, gömö Miri *Davidi, gü ba, “Dene ngü te ni, Me, le amala fü nih enatikine, gü ba ‘Nih le ngü ka-ni de maguma nih biringbö. Nih mere e adi emere ngü baka nda wü kundu nih tane de, angü wüh ka-wü ta wü mürü kögö-nzö.’”‡ Miri Davidi ba ngü la gbü *Ngari Me, sidi nga mere bi wü re, te Me kïna wü kundu nih la tete na. Te di bala, ah le de nih wu awu, gü ba, du sïkpï la ladü fü nih, teka fü nih akoro agbü züka sü ka Me la. ⁸ Angü, ta sidi nga kpi ka *Müse, *Yosuwa za wü di engä *Yisarayeale, akoro di me-ye, agbü tö ka wü *Kanana. Yi ngbü efi nda-yi, gü ba, tö

* **4:4** 4:4 Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 2:2. † **4:5-6** 4:5-6 Mü ena amaka ngü la gbü wü Ci ka wü Davidi 95:11. ‡ **4:7** 4:7 Mü ena amaka ngü la gbü wü Ci ka wü Davidi 95:7-8.

ka Kanana la de züka sü, te Me mala nganga ne? Ah bala de! Te ah ena adi ta bala la, Davidi du ba wü ngü la, sidi nga bi wü re, fütanga kpi ka Yosuwá, neh teka ne? ⁹ Te di bala, nih tí eyi anü arí agbü sü ka Me kpala, afe te-nih, baka ta te Me fe te-ye, gbü síkpí ka lorozi ne. ¹⁰ Gbü síkpí te yi ena akoro tete agbü sü ka Me, yi ena afe te-yi kpah bala, angü wü tima ka-yi nza eyi 'buru, baka ta te Me fe te-ye, te engu mere kpí ake kotó nza tete na ne. ¹¹ Te di bala, ah le de nih to te-nih 'buru 'buru teka ale ngü ka Me, teka fü nih arí agbü züka sü ka Me la. Nih mere e amere ngü ka kögö-nzö, baka nda wü kundu nih ta la, nda-nih de!

¹² Wü di engá wüna, ah le de nih le ngü ka Me de maguma nih biringbö. Nih ce ngü ka maguma 'basu 'basu asidi, angü nih tí afiti Me de. Ngü ka Me ka-ye baka mere maguruma te dere fa sü, te tí eyi awa so de biki gbü ye, akolo gbö! Angü Me tí eyi aceka kpí kpa emaguma nih kpörö! awu wü fíngangü ka-nih kpah 'buru.

¹³ Kpara biringbö te tí afiti Me nda ma! Me wu wü ngü 'buru kpo! Ah wu fíngangü ka-nih kpah kpo. Nih tí awo ngü gbü jia Me nda-nih de. Ah le de nih le ngü ka Me de maguma nih biringbö. Angü te gara nih ena arü engagira Me, fü engu aye süka ngü ka-nih mbi mbi mbi, te nga wü ngü ka-nih 'buru, te nih ngbü emere ne.

Dene ngü ka Yesu te di baka mere mürü gele,

te reke ngü eze ngba nih de wü Me fanü

¹⁴ Wü di engá wüna, te nih gü ba, nih zu de wü *kpara ka Yesu la, ah le de nih zoro ngü ka Yesu

de kpa nih 'basu. Angü Yesu de mere *mürü gele ka-nih, ah kpah de Ye Me. Engu tadu eyi kpa gbü kpī, kpaka Me, angü engu reke ngü ezungba nih de wü Me, nza eyi 'buru fi mere badi. ¹⁵ Ngü ka Yesu reke fa nda wü gara mürü gele 'buru. Yesu wu kpo, gü ba, wazi nih teka arü di kpekpeke gbü wü re-ngü ka *Satana nda ma. Wü mere bi ngü te Satana le afiti nih di ne, ah wu kpah kpo. Kükürü de, angü baka ta te Yesu di la füh kotö sene ne, Satana re engu ta kpah eyi, de wü ngü la 'buru, baka te engu ngbü ere nih di de enatikine ne. Ah re engu bima, teka mere bi wü sikpī, amba Yesu le wü siti ngü kaka-na la nda de. ¹⁶ Te di bala ne, de nih mere e akpe cürü de, nih i maguma nih ai, fü nih anü kpaka Miri Yesu. Kükürü de, angü engu ngbü ele nih de *züka maguma ye. Te Satana ngbü ere nih la, nih yi-ta Yesu. Engu ena awu cinga nih, fü ah ato wazi fü nih.

5

¹ Gbü gele ka-nih, ka wü di enga *Yisarayeले, wü cögbörö *mürü gele ka Me ka-wü kpah bü kükürü wü kpara ka kotö ne. Wüh de wü kundu ye *Arona. Fü Me ayia afe ewü ta teka tima la. Te di bala, tima ka mere mürü gele neh ene? Ah ngbü ewete wü nü, da eto fü Me, teka *siti ngü ka wü kpara. ² Wü mürü gele ka wü di enga Yisarayeले la, wüh ta wü kpara ka kotö ne, kpah baka nih. Te di bala, wüh ngbü ta ewu cinga wü kpara, te ewü ngbü emere siti ngü gbü iri-to ne. Kpah bala, wüh wu da erī wü kpara, te ewü ngbü edürü ngü ne, ferrre kpo. Angü wü kpara

te ewü ngbü edürü ngü la, wüh wu ta ngü ka Me mbi mbi nda-wü de. ³ Baka te mürü gele la di ta kpah bü kpara ka kotö, te ngbü kpah edürü ngü baka nih ne, fü ah ngbü kpah ewa nü, eto fü Me, teka nda-ye siti ngü.

⁴ Tekä tima ka mere mürü gele, kpara ti ao te-ye mere mürü gele de tete-ye nda de. Me ngbü efe kpara teka tima la me-ye, angü dela ka-ye mere kpeke tima. Baka ta gügü te Me fe Arona, engä ni ye *Müse, ao engu mere mürü gele tete na ne. Engu me-ye de mere kundu ye wü mürü gele ka wü di engä Yisarayeke 'buru. ⁵ Yesu *Kurisito o te-ye mere mürü gele de tete-ye nda kpah de. Me fe engu teka tima la kpah me-ye, gü ba, "Ye zu de Ye ni. Enatikine ni sere ye eyi fü wü kpara 'buru, gü ba, ni de Wö ye, ni to tima la fü ye me-ni."* ⁶ Me mala kpah gara ngü fü Ye ye, gü ba, "De-ni, Me, ni o ye me-ni mere mürü gele baka Miri Meleke-Sadiki. Ye ena angbü ereke ngü ezengba ni de wü kpara ka-ni, fi mere badi."†

⁷ Baka ta te Yesu di la füh kotö sene ne, ah yi-ta Me kpekpeke de mere ri ye, da eku gba de ngura, angü engu wu kpo, gü ba, Me ena aküwa ni gbü wazi ka kpi. Te di bala, fü Me ayia aje gba kaka-na, ayia ato wazi fefe na, teka de ah rü di kpekpeke. Angü Yesu o to ye 'buru teka amere tima te Me to fefe na ne. ⁸⁻⁹ Yesu de Ye Me fanü. Enatikine engu koro eyi mere kpeke kpara, baka te Wö ye na, Me, ngbü ele, angü engu ngbü

* **5:5** 5:5 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 2:7. † **5:6** 5:6 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 110:4.

eje riri ka Me ereke areke. Me le me-ye de engu zu cinga baka e dela, teka fu engu amaka wazi, amere ngu ka-ni, Me, anza di 'buru. Te di bala, wazi Yesu fa su. Te nih le ngu kaka-na la, engu ti eyi akuwa nih fi mere badi. ¹⁰ Dela si-ngu de te Me o Yesu tete na mere muru gele, teka adi ereke ngu ezungba nih, de wu ye, baka Meleke-Sadiki tane.‡

Dene ngu te ma le amala fu yi, gu ba, yi mere e ace ngu ka Me de

¹¹ Wu di enga wuna, ngu ka Yesu, te reke ngu di ezungba nih de wu Me ne, ah ka-ye de mere kpeke ngu. Ma le ta amala mere bi wu ngu fu yi teka ngu la, amba ngu la ti ari gbü nzö yi kere nda de. ¹² Yi le ngu ka Yesu tane eyi gügü. A ri yi eyi de ngu ka Yesu teka bi wu re. Amba ngu la ri gbü nzö yi fi de, neh teka ne? Fingangu ka-a gü ba, yi ena akpo ta dene me-yi, angbu eri wu bu yi de ngu ka Yesu. Amba yi di ngbu fi bu ele de wu gara kpara di eri ani de mene wu ngu, ta te a ri yi di eyi ne kpah toto, neh teka ne? Yi le la angbu fi bu baka wu vuru jaji, te wuh ngbu ela ngu-ka? Ah le de yi zu kumu de so, angu yi ndri eyi. ¹³ Ah fanu, te wuh yaka vuru mbarase la, ah ti azu kumu la de, ah ena angbu ela ka-ye bu ngu-ka. Amba sidi nga re bata, anga bala, te mbarase la ngbu fi bu ela ka, ah le azu kumu de la, dela zuka ngu? Teku ngu ka-yi, ah kpah bala. ¹⁴ A fi ta, gü ba, yi wu ngu ka Me eyi, yi je sisi na reke dene kpah eyi mbi mbi mbi. Yi ga koro dene kpah eyi

‡ **5:10** 5:10 Mü ena amaka ngu ka Miri Meleke-Sadiki gbü Gina Ngü 14:18-20.

kpekpeke gbü ngü ka Me, fü yi adi emere wü ngü te ena areke gbü jia Me. Amba yi ka-yi la fi baka wü vürü jaji? Te di bala, ah le de yi o to yi 'buru, teka aje si-ngü ka Me areke areke mbi mbi mbi, teka fü yi awu mene ngü, te ngbü ereke gbü jia Me ne. Te yi mere bala la, yi ena amaka wazi teka adi emere ngü ka Me di. Yi ena awu kpah mene wü ngü, te di esiti gbü jia Me ne. Fü Me angbü eto wazi fü yi, teka fü yi ace wü *siti ngü la.

6

1-3 Wü di enga wüna, gina wü ngü ka Me, te di baka ngu-ka te vürü mbarase ngbü ela ne, a rī yi de ngü la eyi gügü, gü ba, “Ah le de yi fü maguma yi, fü yi ace *siti ngü ka-yi. Ah le de yi le ngü ka Yesu Kurisito de maguma yi biringbö. Ah le de wüh to *babatiza fü yi, fü ewü ao kpa wü gbü nzö yi, teka fü *Nzila Wazi Me akoro angbü emaguma yi. Te yi le ngü ka Yesu la, Yesu Kurisito ena aküwa yi, fü ah azükü yi gbü kpi, adu ato to küte fü yi. Amba, te yi le ngü ka Yesu de la, Me ena ato kuru te yi fi mere badi.” Dela wü ngü ka Me ta te a rī yi di, yi wu ngü la bala de? Wayi, ah le de nih nü enü de ngü ka Me kpa engagira nü, teka fü Me aceka nih baka kpekpe wü kpapa ka-ye.

4-6 Wü di enga wüna, nih nü enü de ngü ka Me kpa engagira nü. Yi mere e adu kpa sidi de, angü yi ena adürü te kaje ka Me. Yi ngbü efi neh ngü ne? Me ü jia yi eyi. Ah to wazi ka Nzila Wazi ye kpah eyi fü yi. Fü yi angbü eje ngü kaka-na de mere tadu. Yi wu kpah wü kpekpe ngü, de te

wü *kpara ka Yesu ngbü emere, de wazi ka Nzila Wazi Me, ne eyi. Te di bala, te mü fü te-mü, du ce ngü ka Yesu asidi la, mü ena adu afü maguma mü kpah toto, neh baye baye? Ngü la tĩ nda de! Angü mü fü kürüfe mü eyi fü Yesu! Wü kpara ena angbü esiti iri Yesu teka ngü ka-mü la! Ah ge baka te mü du bere Yesu eküte *rü gbegete kpah toto!

⁷ Wü di enga wüna, yi fi nga ngü la mbi mbi mbi. Te mü ru e kpa gbü yi ka-mü, fü agö angbü eli fefeh na ereke areke la, wü e de te mü ru gbü yi la ena akö areke areke. Fü ewü aga kpah mbi. Fü mü amaka mere bi zü-e gbü yi la. Te di bala, mü ena angbü de mere tadu, gü ba, Me to wazi gbü yi ka-ni eyi fanü. ⁸ Amba, te mü ru e gbü yi ka-mü, fü wü fu wü ti, de wü siti gü adu akö gbü yi ka-mü me-wü la, mü ena angbü de tadu? Mü tĩ angbü de tadu de! Mü ena angbü de cinga, fü mü adu ace yi la asidi, ah bala de? Wü gara ne, mü ena ato wa gbü yi la, fü ah acuru asidi! Te di bala, ah le de yi reke ngü ka-yi, teka fü yi angbü baka züka yi la. Yi mere e angbü baka mene yi te di esiti ne de!

⁹ Wü di enga wüna, ma ngbü emala wü kpeke ngü la fü yi, angü ma le yi fa sü. Amba ma wu eyi, gü ba, ngü ka-yi baka fu wü ti, de wü siti gü ne, nda de. Angü ma wu eyi, gü ba, yi ngbü elala fi bü sidi nga Yesu. Engu ena aküwa yi aküwa fanü fanü. ¹⁰ Me ka-ye de züka miri. Engu ngbü eto züka ngü fü wü kpara te nga züka ngü ka-wü, de te ewü ngbü emere ne. Ah wu kpo, gü ba, yi ngbü ele ngü ka-ni de maguma yi 'buru. Angü engu wu kpah kpo, ga, yi ngbü ele ta-ngü te

wü kpara ka-ni efa sü, zalü akoro dene, yi ngbü la fi bü emere bala. Te di bala ne, engu ena ato züka ngü fū yi ato, te gara fanü, toto tī aīrī te yi nda de. ¹¹ Ah le de yi o to yi teka anü de ngü ka Yesu la kpa engagira nü. Ma ngbü ele de yi di eo jia yi 'buru eküte Yesu, zalü akoro di gbü sīkpī, te yi ena ago akoro kpakaka na, agbü züka sü ka Me agbü kpī. ¹² Ah le fū yi ato te-yi, ale ngü ka Me de maguma yi biringbö. Yi mere ngü kpah baka nda diri wü kpara ka Me ta gügü ne. Te cinga ngbü emere yi la, yi i maguma yi ai, fū yi arü kpekpeke. Te di bala, yi ena amaka wü züka ngü agbü kpī, baka te Me mala nganga fū nih ne.

Dene ngü te ma le amala fū yi, gü ba,

ngü te Me mala, ah tī ace de

¹³⁻¹⁴ Wü di enga wüna, yi fi la nga ngü ka *Abarayama. Me mala ngü fū Abarayama ta gügü, gü ba, “Ni ena ato wazi fū ye, teka de wü kundu ye sibi fa sü.”* Fū Me ayia akīna kīna te īrī ye, gü ba, “Ni ena amere ngü la bala, fanü fanü,” kükürü de, angü gara kpara te fa Me nda ma. Tekā ngü la, fū Me ayia akīna kīna la te īrī ye. ¹⁵ Fū Abarayama ayia agu maguma ye, teka züka ngü de te Me mala fū ye ne. Fū ah angbü da ecī nga ngü la. Fū Me ayia amere züka ngü la fefe na bala fanü.

¹⁶ Wü di enga wüna, te gara kpara mala ngü, kīna te-ye te īrī Me, gü ba, “Ni ena amere gara ngü ka-ni bane,” wü bu ye na ena afī, gü ba, engu ngbü esu dela wu? A'a, ah bala de! Wüh

* **6:13-14** 6:13-14 Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 22:17.

ena adu ale ngü kaka, teka kina te engu kina te-ye di la. ¹⁷⁻¹⁸ Dela si-ngü ta te Me kina kina fü nih di te iri ye, teka de nih wu, gü ba, de-ni Me, ni ti afüfü fingangü ka-ni nda-ni de. Angü, Me mala ta ngü kpekpeke, gü ba, “Ni, Me, ni o Yesu mere *mürü gele, teka areke ngü ezungba ni de wü kpara.” Fū ah ayia akina kina, teka acu ngü la di. Te di bala ne, nih mere e afi nga ngü de. Nih rü kpekpeke, de nih zoro ngü ka Me de kpa nih 'basu, angü Me ena aküwa nih aküwa, baka ngü de te engu mala. Engu ti asu wu nda de. ¹⁹⁻²⁰ Te di bala, ngü ka Yesu, te reke ngü ezungba nih de wü Me ne, ti eyi ato wazi fü nih fanü, fü nih angbü eo jia nih nzö eküte Yesu. Wü di enga wüna, nih rü kpekpeke, da elala gbü nga Yesu, angü Yesu nü sü eyi kpa engagira nü, agbü sü ka Me agbü kpī, teka aü kaje fü nih. Angü Yesu de mere mürü gele ka-nih, te reke ngü ezungba nih de wü Me fi mere badi, kpah baka Miri Meleke-Sadiki, te di ta mere mürü gele, gbü re ka Abarayama ne.†

7

Dene ngü ka Yesu, te ngbü eyi to mürü gele ka-nih,

fi mere badi ne

¹ Yesu de mere *mürü gele ka-nih baka Miri Meleke-Sadiki ta gügü ne.* Miri Meleke-Sadiki la ta neh da? Meleke-Sadiki ta de mere miri

† **6:19-20** 6:19-20 Mü ena amaka ngü ka Miri Meleke-Sadiki gbü Gina Ngü 14:18-20. * **7:1** 7:1 Mü ena amaka ngü ka Miri Meleke-Sadiki gbü Gina Ngü 14:18-20.

ka gara sü de iri ye Salema.† Engu ta kpah de mürü gele, te ngbü emere tima ka mere Me. Ta gügü wü *Abarayama nü ti gü gbü nzö wü vügü ka-wü, fü ewü afa wü vügü la.‡ Te wü Abarayama ngbü ego tete kpa eköti, fü Abarayama anü amaka te-wü de wü Miri Meleke-Sadiki. Fü Miri Meleke-Sadiki ayia asü ngüsü gbü nzö Abarayama. Fü ah ayia aku gba fü Me, teka de Me to wazi fefe na. ² Fü Abarayama ayia aza süka wü e, te ewü za esaka wü vügü la, ato fü Miri Meleke-Sadiki baka tari-e,§ teka agbo nga iri Me di. Te di bala, ngü ka Miri Meleke-Sadiki ka-ye baka nda Yesu. Kükürü de, angü si-ngü gbü iri Meleke-Sadiki la gü ba, “Miri te ngbü emere ngü gbü jia Me ereke areke.” Miri Meleke-Sadiki, ah kpah de miri ka Salema. Amba si-ngü gbü iri de Salema ne gü ba, “Zö-ngbüngbü.” ³ Ngü ka Miri Meleke-Sadiki koro ka-ye bü gbogbogbo! Baka te wüh ba ngü ka Miri Meleke-Sadiki gbü *Ngari Me ne, wüh ba iri wö ye na nda-wü de. Wüh ba iri ni ye na kpah de. Wüh ba iri wü kundu ye na kpah de. Nih wu wü sikipi anga re te wüh bi engu tete ne kpah de. Wüh je nga kpi kaka-na nda-wü kpah de. Ah ge baka te engu ngbü ka-ye ta ezükü, fi mere badi. Te ah bala, ngü kaka ka-ye baka nda Yesu, Ye Me,

† 7:1 7:1 Salema de diri iri Yerusalem. ‡ 7:1 7:1 Wü vügü te wü Abarayama mere gü de ewü ne, wü de wü miri ka wü sü bala, te ewü zoro Loto, te di de ye engu ni Abarayama. Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 14. § 7:2 7:2 Wü e ta te wü Abarayama za esaka wü vügü ne, wüh ye süsüka na gbü wü da-sü nzükpa nzükpa. Fü ewü aza da-sü biringbö, ato fü Miri Meleke-Sadiki.

te di de mere mürü gele, te reke ngü ezengba nih de wü Me, fi mere badi ne.

⁴ Ceka la! Miri Meleke-Sadiki ta de mere kpeke kpara. Angü mere kundu nih, Abarayama, to ta takpa fefe baka tari-e, teka acu ngüngü na di. Wüh ngbü eto takpa de bala fü mere kpara de? Te ah bala la, Miri Meleke-Sadiki me-ye de mere kpara, te fa Abarayama ka. ⁵ Gbü gele ka-nih, wü di engä *Yisarayelee, wü mürü gele ka-nih ka-wü 'buru gbü nguwa *Levi. Amba nih 'buru de wü kundu ye Abarayama. Te di bala, de-nih, wü di engä Yisarayelee 'buru, nih ngbü eto takpa ka tari-e fü wü mürü gele la, angü riri ka-nih mala bala. ⁶ Miri Meleke-Sadiki ta de mürü gele ka mere Me, amba engu gbü nguwa Levi nda de. Abarayama me-ye de mere kundu ye Levi. Engu kpah de kpara te Me mala ngü fefe na, gü ba, "Ni ena ato mere wazi fü ye, fü nguwa ye asibi di afa sü." Amba Abarayama ta me-ye de kpara te to takpa baka tari-e fü Miri Meleke-Sadiki. Fü Meleke-Sadiki adu ayi-ta Me, teka de Me to wazi fü Abarayama. ⁷ Kpara te ngbü eyi-ta Me, teka de Me to wazi fü wü bu ye, neh da? Ah de mere kpara de? Te ah bala, Miri Meleke-Sadiki de mere kpara fa Abarayama ka. ⁸ Te di bala, ah ge baka te wazi Miri Meleke-Sadiki fa wazi wü di engä Levi, wü mürü gele ka-nih, wü di engä Yisarayelee ne, afa. Kpah bala, wü di engä Levi de wü mürü gele ka kotö ne, wüh ti eyi akpi. Amba teka ngü ka Miri Meleke-Sadiki, wüh je nga ngü ka kpi kaka-na nda-wü de. Ah ge baka te engu ngbü ka-ye ta ezükü fi mere badi. ⁹⁻¹⁰ Abarayama ta de wö ye *Yisaka. Yisaka ta

de kundu ye Levi, te di de kundu ye wü mürü gele ka-nih, wü di engä Yisarayeले ne. Amba gbü sikipi ta te Abarayama to takpa la tete fü Miri Meleke-Sadiki ne, o Abarayama bi Yisaka ta nda la de. Ah baka te wü Levi to takpa kpah eyi fü Miri Meleke-Sadiki la guvu Abarayama. Te ah bala, Miri Meleke-Sadiki me-ye de mere kpapa, te fa Levi, de wü kundu ye la, 'buru.

¹¹⁻¹² Teka ngü ka *Riri, ta te Me to fü nih, wü di engä Yisarayeले, gömö *Müse ne, Riri la gü ba, ah le de wü mürü gele la di 'buru wü kundu ye *Arona, gbü nguwa Levi. Amba, sidi nga mere bi wü re fütanga Müse, fü Me adu amala gara ngü, gü ba, “Ni ena atima gara mürü gele fü nih, te ena adi baka Meleke-Sadiki, teka fü engu areke ngü ezengba nih de wü ni, Me.” Te mere bi wü mürü gele gbü nguwa Levi la, ena angbü ta ereke ngü ka-nih gbü jia Me fanü la, de bane Me du tima gara mürü gele fü nih, tine de. Fanü, mere bi wü mürü gele la ti areke ngü ka-nih gbü jia Me nda-wü de. Diri Riri la ti areke ngü ezengba nih de wü Me nda kpah de. Dela si-ngü te Me tima gara mürü gele, de engu koro asere to kaje ka *küküwa fü nih, angü Me fü riri ka diri gele la eyi. Amba to mürü gele la, ah de kundu ye Arona nda de, angü ngü kaka ka-ye baka nda Miri Meleke-Sadiki. ¹³⁻¹⁴ To mürü gele ka-nih ne, ah de Miri Yesu. Ah koro gbü nguwa Levi nda de. Engu ka-ye gbü nguwa *Yuda. Riri ka Müse mala teka wü mürü gele gü neh fe? Riri la gü ba, wü mürü gele la di 'buru gbü nguwa Levi. Ah mala ngü teka nguwa Yuda nda de.

¹⁵ Te di bala, nih ti eyi awu, gü ba, Me fü ngü

ka diri Riri la eyi, angü engu du tima Yesu, gü ba, engu de mere mürü gele baka Miri Meleke-Sadiki. ¹⁶ Me o Yesu baka mere mürü gele, neh teka ne? Wüh bi engu ta gbü nguwa Levi? A'a, Me o Yesu baka mürü gele, angü engu de kpara te ngbü ka-ye fi mere badi. Engu ti akpi nda de. ¹⁷ Yi fi la nga ngü, ta te wüh ba teka Yesu gbü *Ngari Me, gü ba, "De-ni, Me, ni o ye eyi mere mürü gele fi mere badi, baka mere Miri Meleke-Sadiki tane."* ¹⁸⁻¹⁹ Me du fü ngü ka riri ka diri gele la eyi, angü gele la ti adu areke ngü ezungba nih de wü Me nda tine de. Dela si-ngü te Me tima Yesu tete na, teka de engu koro, agü tamu to kaje fü nih, de wazi te fa ngü ka diri gele la afa. Te di bala, de nih o jia nih eküte Yesu, angü Yesu ti eyi areke ngü, te di ezungba nih de wü Me ne, duu me-ye.

²⁰ Kpah bala, ngü ka Yesu fa riri ka diri gele ka, teka kina te Me kina. Angü ta te wüh fe wü kundu ye Levi tete wü mürü gele ne, Me kina kina nda de. ²¹ Amba, gbü sikpi te Me fe Yesu tete, Me gü ba, "De-ni, Me, ni kina kina eyi, gü ba, 'Ni o ye eyi mere mürü gele, te ena angbü fi mere badi, teka adi ereke ngü ezungba ni de wü kpara.' " Dela ngü ta te Me kina kina di. Engu ti afü ngü la nda de. ²² Te di bala, ah le de nih wu, gü ba, ngü ka Yesu fa ngü ka mere bi wü diri mürü gele tane afa. Ah le kpah fü nih awu, gü ba, Yesu ti eyi aküwa nih fanü, angü engu tine eyi mere *vüngüte ka-nih.

²³ Kpah bala, diri wü mürü gele la, wüh ta

* **7:17** 7:17 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 110:4.

de kükürü wü kpara ka kotö ne. Te gara kpi eyi la, fü ewü angbü eo gara kpara gbü nguwa ewü la, da kiri ye te kpi la, teka de tima la di fi bü enü kpa engagira nü. Dela si-ngü te wüh sibi fa sü ne ²⁴ Amba, teka ngü ka Yesu, engu ti akpi tüne de. Wüh ti ao gara kpara dada na kpah de. Angü engu ngbü eyi me-ye baka mere mürü gele, fi mere badi. ²⁵ Te di bala, te nih yi-ta Me te iri Yesu la, Me ena aküwa nih aküwa fi mere badi. Kükürü de, angü Yesu ngbü eyi fi da eyi-ta Me teka ngü ka-nih, de Me küwa nih.

²⁶ Wü di enga wüna, dela ngü te ma le amala fü yi. Yesu ka-ye me-ye de mere mürü gele ka-nih. Engu me-ye de kpara te ena aküwa nih. Angü engu de züka kpara, *nzila, te ngü kaka reke gbü jia Me fa sü. Ah mere siti ngü nda kü de. Fü Me ayia ato mere wazi fefe na, adu ao engu ede ye, Mere Miri agbü kpi. ²⁷ Ngü ka Yesu fa ngü ka wü diri wü mürü gele tane ka. Angü Yesu to te-ye, akpi, teka afa nih gbü wü *siti ngü ka-nih, cu de *ngüte ye. Ah mere ngü la ngbee du biringbö. Amba, teka ngü ka mere bi wü diri wü mürü gele, wüh de wü kükürü kpara ka kotö ne. Wüh ngbü ta kpah emere wü gara *siti ngü. Tekä ngü la, fü ewü angbü kpah ewa wü nü, eto ngüngüte fü Me, teka siti ngü ka-wü feke, teka de Me boro siti ngü ka-ani la. Wüh le teka angbü eto ngüte wü nü la bala, te nga wü sikipi 'buru, angü ngüte wü nü, ta te wüh ngbü ewete la, ti anza siti ngü nda de.† ²⁸ Te di bala, mene wü kpara ta te wüh o ewü wü mürü gele, baka te *Müse mala gbü

† **7:27** 7:27 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Riri ka Gele ka wü Levi 9:7.

*Riri ka-ye ne, wüh ta de kükürü wü kpara ka kotö ne, kpah baka nih. Amba, teka ngü ka Yesu, engu ka-ye de Ye Me. Wawazi na fa sü. Engu ka-ye de züka kpara gbü jia Me. Fü Me ayia ao engu baka to mürü gele ka-ye. Fü ah ayia akina kina, gü ba, tima ka Yesu ti anza nda de.

8

Dene ngü ka Yesu, te ngbü eyi mere mürü gele ka-nih agbü kpï

¹ Wü di enga wüna, mere kpeke ngü te ma le amala fü yi, ah dene. Miri Yesu de züka *mürü gele ka-nih ka-ye me-ye, te ü kaje ka *küküwa eyi fü nih. Titine engu ngbü engbü ede kpökpö ka Me, baka Mere Miri agbü kpï. ² Yesu reke ngü ezengba nih de wü Me eyi, agbü *nzila sü kpaka Me. Sü la, ah baka *Kambü ka Me de füh kotö ne nda de, angü Kambü ka Me de füh kotö ne, wü kpara ji me-wü de kpa wü. Amba zu Kambü ka Me de agbü kpï ne, Me mere e ka-ye cu me-ye.

³ Tima ka wü mürü gele neh ene? Wüh ngbü ewete mere bi wü nü, teka adi eto ngüte ewü fü Me, teka afa *siti ngü ka wü kpara di. Ah bala de? Amba baka te Yesu di de mürü gele ka-nih ne, engu to fü Me neh ene? Ah to zu *ngüte ye. ⁴ Amba, te Yesu ena adi ta fi bü füh kotö sene la, de bane engu ti angbü mürü gele nda de. Angü mere bi wü mürü gele la ta ladü esüka wü di enga *Yisaraye, te ewü ngbü emere gele ka Me füh kotö ne. Amba Yesu ka-ye ladü agbü sü ka Me agbü kpï. Angü engu reke ngü ezengba nih de wü Me nza eyi. ⁵ Amba tima de te mere

bi wü mürü gele la ngbü ta emere de füh kotö de sene ne, ah ka-ye ta nda-ye bü kuru ngü, de te Miri Yesu du mere agbü kpî ne. Kpah bala, Kambü ka Me de füh kotö ne, ta te wüh ngbü emere gele ka Me gbügbü ne, ah ta kpah de kuru zu Kambü ka Me de agbü kpî ne. Angü Me sere ta zu Kambü ka-ye agbü kpî ne fü *Müse. Fü Me ayia amala ngü fü Müse kpekpeke, gü ba, “Ye mere Kambü ka-ni la füh kotö sene, kpah baka engu te ni sere fü ye la.”* ⁶ Amba teka tima ka Yesu, engu mere zu gele ka Me agbü kpî ne nza eyi. Angü Yesu reke ngü ezungba nih de wü Me eyi cu fa sü, fa nda diri wü mürü gele tane di ka. Kpah bala, Yesu nzö ngüte eyi de wü nih. Teka ngü la, titine Me eyi de mere *vüngüte ka-nih. Fü Me adu amala ngü fü nih, gü ba, “Ni ena adu aküwa nih, teka ngü ka Yesu la.” Te di bala, ngü ka *küküwa te Yesu to fü nih ne reke fa ngü ka diri gele tane ka.

⁷ Me nzö ngüte de wü kundu nih ta gügü. Fü ngü la ayia asiti, angü maguma wü kundu nih la ka-ye ta 'basu 'basu. Dela si-ngü te Me du nzö ngüte de wü nih kpah toto ne. ⁸ Te Me wu dürü ngü ka wü kundu nih la, fü ah ayia amala ngü gömö *mürü dofo ka-ye, gü ba, “Te gara, ni ena adu anzö ngüte de wü, wü kpara ka-ni, wü di enga Yisarayeale, kpah toto. ⁹ Amba to ngüte engu la, ah baka didiri na, ta te ni nzö de wü kundu wü ne, nda de. Ta gügü, ni nzö ngüte de wü kundu wü la, o wü kundu wü la di

* **8:5** 8:5 Me sere ngü la fü Müse o wüh di tete na kpa füh mere da de iri ye Sinayi. Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Gogo ka wü Yisarayeale 25:40.

ta wü labi, gbü tö ka wü *Ezepeto. Fü ni ayia aküwa ewü esaka wü kpara ka Ezepeto, angü wüh de wü vüngüte ka-ni. Fü ni ayia ato *Riri ka-ni fü ewü gömö Müse. Amba wüh le aje Riri ka-ni la nda-wü de. Fü ewü angbü emere ngü ka-ni de maguma wü 'basu 'basu. Teka ngü la, fü ni ayia afü kürüfe ni fü ewü. ¹⁰⁻¹² Amba te gara, ni ena adu anzö ngüte de wü kpah toto. Amba ngü la ti angbü baka mene diri ngü tane nda de. Angü ni ena awu cinga wü, fü ni ayia aboro wü *siti ngü ka-wü 'buru, teka *züka maguma ni. Ni ti adu afi nga siti ngü ka-wü la tine de. Ni ena aba wü riri ka-ni la, ao emaguma wü, angü wü ena adu ace ngü ka-ni. Ni ena ale wü afa sü, angü ni ena adi de mere vüngüte ka-wü. Wü ena ale riri ka-ni kpah de maguma wü biringbö. Wü ena awu ngü ka-ni areke areke, te nga wü 'buru. Fü wü angbü eje ngü ka-ni mbi mbi mbi, da ele cu de maguma wü.”†
¹³ Dela ta ngü te Me mala gömö mürü dofo kaye, gü ba, “Ni ena adu anzö ngüte te gara, de wü kpara ka-ni kpah toto,” ne. Me mala ngü la bala, angü ngü ka diri ngüte, ta te engu nzö de ewü ne, siti eyi. Te e siti eyi la, mü ena amere di baye? Mü ena adu ace e la asidi, fü mü adu areke gara toto. Ah bala de? Te di bala, ah le de nih ce ngü ka diri gele la asidi, fü nih adu alala te to ngü ka Yesu ne.

9

Dene ngü ka diri gele ka wü di enga Yisaraye

† **8:10-12** 8:10-12 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yeremaya 31:31-34.

1 Diri wü *mürü gele tane, ngbü emere nda-wü tima gbü *Kambü ka Me, de te wüh jì füh kotö de sene. Fü ewü angbü efete wü riri ka gele, ta te Me to fü *Müse ne, ereke areke. ²⁻³ Wüh ye süka guvu Kambü ka Me la ta 'basu. Wüh gbala ta mere bongo baka ngisi la, kolo tütü na di. Mene gígina, de to kpa etanü ne, ah de mene de te wü mürü gele ngbü emere gele ka Me gbügbü na, te nga wü síkpì 'buru. Lamba ta ladü kpala, te wüh ngbü esiya, teka de ah di elofó sü kpa esambü la. Cangalì ta kpah ladü kpala, te wüh ngbü eo ambata fefeh na, adi eto fü Me. Mene e'ba'basu guvu kambü, te di to kpa gbügbü ne, wü mürü gele 'buru tí arì gbügbü kpala nda-wü de. 'Duwa mere kpara füh kpökpö ka-ewü ngbü erì kpala me-ye, gbü re biringbö du biri. ⁴ Gbü e'ba'basu guvu kambü la, gara *cangalì ladü, te wüh reke gbü *diki-se, te wüh ngbü ecuru *rü de züka se ye fefeh na. Mere züka *Sanduku ta kpah ladü kpala, te wüh o züka wü e ka Me gbügbü. Wü e la baka zü-e, ta te Me ngbü eto fü wü di enga *Yisarayeले, o wüh ngbü endoro tete na kpa etü gü ne.* Bete ngbangba ka *Arona, ta te Me to wazi gbügbü na, fü ah ayia ato kpa ye baka fu-e ne. Kpah bete wü fara da 'basu, ta te wüh ba wü *Riri ka Me nzükpa fefeh ne. ⁵ Kuru mere wü *malayika ka Me ladü,† te wüh reke, o füh sanduku la. Fü mbula wü malayika la agbala te-ye füh sanduku

* **9:4** 9:4 E-mazü te wüh eì ga, mana ne, wüh o engu nda-wü gbü sila te ewü fo gbü diki-se. † **9:5** 9:5 Wüh o ta kuru wü malayika la 'basu füh sanduku la. Mü ena amaka wü ngü la gbü buku ka Gogo ka wü Yisarayeले 25:18-22.

la 'buru. Dela sü te mürü gele ngbü emoko ngüte nü tete, teka adi ereke ngü ezengba wü kpara de wü Me di. Mere bi wü gara riri ka gele kpah ladü, amba ma le aza mere bi lö-ra, teka aro mö füh ngü la, nda-ra de.

⁶ Mere bi wü mürü gele ta ladü, te ewü ngbü erü agbü gina guvu kambü la, te nga wü sikpi nde, teka adi emere gele ka mere Me kpala. ⁷ Amba teka e'ba'basu guvu kambü la, 'duwa mere kpara füh kpökpö ka wü mürü gele la ngbü erü kpala me-ye. Ah ngbü erü kpala du biri, gbü re biringbö. Ah ri kpala bü kükürü kükürü bala ne de. Ah ngbü eza ngüte nü, angbü erü di kpala. Fü ah amoko ngüte la füh *Sanduku de kpa esambü la, teka afa *siti ngü ka-ye di, kpah bete wü siti ngü, de te wü kpara 'buru mere gbü mene re la. ⁸ Diri Kambü ka Me la, wü kükürü kpara ri nda-wü kpala 'buru 'buru de. Si-ngü la, neh baye baye? Ngü la, *Nzila Wazi Me ngbü esere fü nih, gü ba, gele de te wü mürü gele la ngbü ta emere ne, ah ti areke ngü ka wü kpara gbü jia Me nda de. ⁹ Gbü wü ngü la, Nzila Wazi Me ngbü egü tamu ngü fü nih, gü ba, ngüte wü nü la ti afa wü kpara gbü siti ngü ka-ewü, nda kpah de. Ah ti azürü maguma wü kpara, de te ewü ngbü emere gele la, nda kpah de. ¹⁰ Mere bi wü riri la, ah 'buru teka gele ka mato e fü Me. Wü gara gele la, ah teka ngü ka mazürü küte, de wü ngü ka zü-e, de wü gara. Angü wü kpara la ngbü emere wü gele la 'buru de wü e füh kotö ne, te ti areke ngü ka wü kpara gbü jia Me nda 'buru 'buru de. Amba enatikine dene, Yesu reke züka kaje eyi fü

nih cu de *ngüte ye.

Dene ngü teka Yesu, te reke ngü ezengba nih de wü Me,

cu de ngüte ye

¹¹ Enatikine, Me o Yesu *Kurisito eyi baka mere *mürü gele ka-nih. Yesu mere nda-ye ngü la gbü *Kambü ka Me, te wü kpara jì de kpa wü füh kotö ne, nda de. Ah rì mere nda-ye ngü la cu agbü sü ka Me agbü kpì. Nda Yesu, gele de te engu mere ne, ah fa nda wü mürü gele füh kotö ne 'buru, angü ah küwa nih eyi fì mere badi. ¹² E te Yesu za, rì di agbü sü ka Me kpala, ah za cu *ngüte ye, ah de ngüte nü nda de. Angü ah kpi teka aküwa nih fì mere badi. Ah mere ngü la bala ngbee du biringbö, ah du nda nganga nda de. ¹³ Gbü *Rìrì ka Müse, te kpara le areke ngü ka-ye gbü jia Me la, kpara la ena aza meme, anga yiti, anü di kpaka mürü gele. Fù mürü gele aza nü la, awa, aza ngüngüte, amoko eküte kpara la.‡ Amba ngü la ngbü ereke bü nzö küte kpara, ah tì anza *siti ngü ka kpara la nda de. ¹⁴ Amba, teka ngü ka Yesu Kurisito, wazi ngüngüte na fa ngü ka ngüte wü nü ka. Angü Yesu mere siti ngü nda kü de. Fù *Nzila Wazi Me ayia ato wazi fefe na, fù ah ayia ato te-ye fù kpi, teka aküwa nih. Ngüte Yesu la tì eyi afa nih gbü siti ngü ka-nih 'buru fì mere badi. Te di tìne eyi bala ne, fanü fanü, cürü kpi tì angbü emere

‡ 9:13 9:13 Mürü gele tì kpah eyi aza so joro yiti, acuru acuru. Fù ah aza mbimbì na dela, areke ngü ka kpara la di. Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Namba 19.

nih tñne de. Nih gbo nga ìrì Me, da emere tima kaka-na de tadu.

¹⁵ Wü di enga wüna, Yesu reke to kaje eyi fü nih. Kpah bala, engu reke ngü ta te di ezungba nih de wü Me ne, eyi 'buru. Ah mere ngü la de ngüte ye, te engu tökò teka ngü ka-nih ne. Te di bala, nih tì eyi amaka züka ngü ka Me agbü kpì, baka te Me mala fü nih, te engu ì nih tete ne. Angü Yesu kpi ne, teka afa wü siti ngü, de te nih mere ne 'buru. Angü wazi nih teka amere mere bi wü *rìrì ka gele, ta te Me to fü Müse ne, 'buru nda ma.

¹⁶⁻¹⁷ Te gara enga ni mü kpi eyi la, yi tì eyi aye süka e-nga-kpa gbü nganga la de wü gara wü di enga ni mü. § Amba te engu kpi nda la de la, mü ena aye süka wü e kaka, ba e-nga-kpa, neh baye baye? Mü tì amofò e kaka biringbö bane de! Te di bala, te Yesu ena akpi ta de la, de bane nih tì amaka *küküwa kpa de. ¹⁸⁻¹⁹ Kpah bala, ah ngbü ele ngüte teka areke ngü di ezungba nih, wü kpara, de wü Me. Dela si-ngü de te diri wü mürü gele tane ngbü ewa wü nü tete, teka adi eto ngüte ewü fü Me ne. Ah kpa baka ngü ta te Müse mere, gbü sikipi te engu sere wü rìrì ka Me tete 'buru fü wü kpara. Ah za ta ngüte yiti, bala de ngu, fü ah ayia amoko füh buku, de te engu ba wü Rìrì la gbügbü na ne. Fü ah adu amoko ngüte la kpa b gbü nzö wü di enga *Yisaraye

§ **9:16-17** 9:16-17 Gbü wü re ta de kpala, kpara ngbü eba ngü me-ye de kpa ye, teka ngü ka wü e ka-ye, gü ba, “Sidi nga kö ni, wü e ka-ni dene, wüh to fü mene kpara bane”. Amba te engu ba kpa b ngü bala la, mü tì amofò wü e te engu ele ace fü mü ne la de, zalü te engu ena akpi feke.

'buru,* ²⁰ gü ba, “Ngüte de te ni ngbü emoko gbü nzö wü enatikine ne, ah baka e te wü nzö *ngüte eyi de wü Me. Angü wü le wü *Riri ka Me ne eyi 'buru, de maguma wü biringbö.”† ²¹ Fū Müse ayia amoko ngüte la kpah fūh Kambü ka Me, de wü e de ta te wüh ngbü emere gele di, de gbügbü na la 'buru. ²² Angü Riri ka Müse mala, gü ba, ah le de wüh di ereke ngü ka wü e 'buru de ngüte wü nü. Te wüh ena angbü ta ewa wü nü fū Me, teka adi ereke ngü ka-wü di de la, de bane ngü ka-ewü ti ta areke gbü jia Me nda de. Dela si-ngü te Yesu kpi tete na, atökö ngüte ye, teka azürü *siti ngü ka-nih ne.

²³⁻²⁴ Kpah bala, *Kambü ka Me de fūh kotö ne, de wü ngü ka-ye, ah 'buru baka kuru ngü te di agbü kpi ne. Müse moko ngüte nü eküte wü e la mbi, teka de wü e la reke gbü jia Me, angü dela wü e te wü kpara mere me-wü de kpa wü. Amba Yesu Kurisito ri gbü Kambü ka Me de fūh kotö ne nda de. Engu ri ka-ye agbü *nzila sü ka Me agbü kpi, angü Yesu tökö cu *ngüte ye, te reke fa sü ne. Titine engu ladü agbü kpi kpala, da eyi-ta Me teka ngü ka-nih. ²⁵ Yesu ri agbü sü ka Me, nda nga ye anda, te nga re biri biri ne, nda de. Mere mürü gele ka wü di enga Yisarayeles ngbü ta eri te nga wü re biri biri 'buru, guvu mene Kambü ka Me, te wüh ri gbügbü 'daaa de ne, de ngüte wü nü esaka ye. ²⁶ Te ngü ka Yesu ena adi ta baka nda wü mürü gele la, de bane engu

* **9:18-19** 9:18-19 Müse i kala kambiliki te di didiki, dunda de akindo, teka amoko ngüte la di. † **9:20** 9:20 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Gogo ka wü Yisarayeles 24:8.

ena akpi ta te nga wü re biri biri 'buru, akpo gbü sikipi ta te Me mere kotö ne tete, zalü akoro di enatikine. Amba ngü la bala nda de. Yesu kpi ka-ye ngbee du biringbö. Te di bala, kpi te Yesu kpi di du biringbö ne, kpi la ti eyi afa wü kpara gbü siti ngü ka-ewü 'buru. ²⁷ De-nih, wü kpara ka kotö ne, nih ngbü ekpi neh du fe? Nih ngbü ekpi ngbee du biringbö. Sidi nga kpi la, fü nih adu akoro arü engagira Me, teka fü Me akolo ngü ka-nih. ²⁸ Kpah bala, Yesu kpi ka-ye ngbee du biringbö. Angü ah ce te-ye fü kpi, teka anza siti ngü ka wü kpara 'buru, cu de ngüte ye. Fanü fanü, Yesu ena adu akoro füh kotö ne te gara. Amba engu du koro teka adu kpah akpi, teka afa nih gbü siti ngü ka-nih ne, nda tñe de. Yesu ena adu akoro füh kotö ne, teka abiti nih wü kpara ka-ye, te nih ngbü eo jia nih tengüngü ne. Engu ena aküwa nih, fü nih ago angbü agbü kpi kpala fi mere badi.

10

Dene ngü ka Yesu, te fa ngü ka diri gele ka

¹ Wü di enga wüna, dene ngü te ma le amala fü yi. Diri gele, ta te Me sere fü *Müse ne, ti areke ngü ka-nih gbü jia Me anza nda de. Angü ngü ka gele la ka-ye bü kuru ngü, te ngbü esere ngü ka Yesu fü nih. Angü Yesu zu me-ye de kpara, te reke ngü ka-nih, o eyi mbi gbü jia Me. Te ah teka ngü ka diri gele la, ah le de *mürü gele la di ewa wü nü, fü ah angbü eto ngüte ewü fü Me te nga wü re biri biri 'buru. Wüh ngbü emere ngü la enda nganga anda bala. Angü ngü ka gele la

tü ta, teka areke ngü ka-nih gbü jia Me, nda de. ² Te diri gele la ena areke ta ngü te di ezengba nih de wü Me ne, anza ta eyi la, de bane wüh ena adu kpah adi emere gele la, enda nganga na anda? A'a! Wüh tü ta adu angbü emere gele la te nga wü re 'buru ne de. ³ Fanü fanü, diri gele la tü teka areke ngü ka-nih gbü jia Me nda de. Teka ngü la, fü ewü angbü emere gele la, te nga wü re 'buru, angü wüh ngbü fi bü efi nga wü *siti ngü ka-wü, emaka. ⁴ Kükürü de, angü ngüte wü nü la tü, teka areke ngü ezengba nih de wü Me, nda de. Ah le ka-ye cu *ngüte Yesu Kurisito.

⁵⁻⁷ Dela si-ngü te Me tima Yesu *Kurisito, fü ah akoro füh kotö sene, aza küte baka nih, wü kpara, teka de engu kpi, teka aküwa nih. Angü, ta te Yesu ngbü ereke te-ye, teka akoro tete kpa füh kotö kpakine ne, ah mala ta fü Wö ye, gü neh fe? Ah mala ta, gü ba, "Wö ni, Me, ni ladü nzo. Ni to te-ni eyi 'buru 'buru teka amere ngü, de te ye ngbü ele ne. Angü ni wu eyi, gü ba, mere bi wü nü te wüh ngbü ewa fü ye ne, ngü la reke gbü jia ye nda de. Ngüte wü nü la tü anza siti ngü ka wü kpara nda de. Dela si-ngü te ye to küte di fü ni, teka de wüh mörö ni, teka fü ngüte ni anza siti ngü ka wü kpara, baka züka gele ka boro ngü, te ye ngbü ele."* Dela ngü ta te wü *mürü dofo ba gbü *Ngari Me, teka kokoro ka Ye Me füh kotö ne. ⁸ Ngü te Yesu mala fü Wö ye, gü ba, "Ni wu eyi, gü ba, mere bi wü nü te wüh ngbü ewa fü ye ne, ngü la reke gbü jia ye nda de.

* **10:5-7** 10:5-7 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 40:6-8.

⁹ Wayi, ni ladü nzo. Ni to te-ni eyi 'buru 'buru, teka amere ngü te ye ngbü ele.” Ngü la, ah baka e te Yesu mala, gü ba, ngü ka wü diri gele la nza eyi. Angü enatikine dene, *ngüte Yesu du reke ngü la eyi cu me-ye. ¹⁰ Angü Yesu to te-ye 'buru 'buru, teka amere ngü de te Me ngbü ele ne. Fü ah ayia amere tima ka-ye kpini kpini, anza 'buru, baka te Me mala fefe. Fü ah ayia akpi ngbee du biringbö, teka aküwa nih gbü *siti ngü ka-nih fi mere badi.

¹¹ Teka mere bi wü mürü gele ka wü di enga *Yisaraye, wüh ngbü emere gele la, enda nganga anda. Wüh ngbü emömörö wü nü neh du fe, teka adi eto ngüte ewü fü Me? Amba ngüte wü nü la ti, teka areke ngü ka-nih gbü jia Me nda la fi de. ¹² Amba teka ngü ka Yesu, ah kpi ka-ye ngbee du biringbö. Fü *ngüngüte na la ayia areke ngü ka wü kpara, te ewü le ngü kaka ne 'buru. Te Yesu reke ngü ka-nih nza tete, fü engu adu angbü füh kpökpö, gbü kokpa ka Wö ye agbü kpi, baka mere miri. ¹³ Enatikine Yesu fi ladü engbü kpala, eci nga sikipi, te Me ena aza wü vü gü kaka 'buru, ao esa lölö. ¹⁴ Kükürü de, angü baka te Yesu kpi, fü ah atökö ngüte ye teka siti ngü ka-nih ne, ngüngüte na la zürü nih, wü kpara kaka, eyi 'buru. Ngüte Yesu la du reke ngü ka-nih eyi 'buru gbü jia Me. Gara ngü tîne eyi ma.

¹⁵ Gbü wazi ka *Nzila Wazi Me, wüh ba ngü la kpah eyi gbü *Ngari Me, gü ba, ¹⁶ “Me mala gü ba, ‘Te gara, ni ena adu anzö *ngüte de wü nih kpah toto. Amba ngü la ti angbü baka mene diri ngü tane nda de. Ni ena aba wü riri ka-ni la,

ao emaguma nih, teka de nih mere e ace ngü la tîne de.' ¹⁷ Fū Me adu kpah amala gara ngü, gü ba, 'Ni ena awu cinga nih, fū ni aboro siti ngü ka-nih 'buru, teka *zūka maguma ni.' "† Dela ngü ta te Me mala gömō *mürü dofo ka-ye gügü. ¹⁸ Baka te Me boro siti ngü ka-nih eyi 'buru, teka zūka maguma ye ne, nih ena adu angbü emere gele, da ewa wü nü, neh kpah teka ne? Ah le de nih ce ngü ka diri gele ace. Nih du, nih mere bala nda-nih tîne de.

Dene ngü te nih ena arü di kpekepe,

alala eküte Yesu

¹⁹ Wü di enga wüna, Yesu reke ngü te di ezungba nih de wü Me ne eyi de *ngüte ye. Te di eyi bala ne, nih nü enü kpaka Me. Cürü mere e amere nih tîne de. ²⁰ Angü Yesu ü to kaje eyi fū nih. Ah de kaje ka *küküwa. Te nih le kaje dela la, fanü fanü nih ena anü akoro kpaka Me. Yesu ü kaje la, neh baye baye? Ah ü kaje la, angü ah kpi füh *rü gbegete, teka aküwa nih. ²¹ Yesu me-ye de mere kpeke *mürü gele ka-nih. Ah reke ngü ezungba nih de wü Me eyi 'buru reke areke, teka fū nih akoro zūka wü kpapa ka Me. ²² Te di bala, Me ngbü eyi eceka nih baka zūka wü kpapa ka-ye, angü ngüte Yesu zürü nih eyi *nzilā. Tekā ngü la, nih koro ekoro kpaka Me. Nih mere e akpe cürü tîne de. Ah le de nih lala te ngü ka Yesu de maguma nih biringbö, angü nih za *babatiza eyi te iiri na. ²³ Nih zoro ngü ka Yesu de kpa nih 'basu, baka kina ta te nih kina

† **10:17** 10:17 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yeremaya 31:34.

te-nih di ne. Nih o jia nih 'buru eküte Yesu, angü engu ena adu akoro te gara, teka aza nih, anü di kpaka ye agbü kpä, kpah baka ta te engu mala fü nih ne. ²⁴ Kpah bala, nih to te-nih, teka adi eto wazi fü wü bu nih, kpah da ele te-nih esüka nih, teka fü nih amaka wazi angbü emere züka ngü di. ²⁵ Ah le kpah fü yi adi ebite te-yi tundu de wü bu yi, teka adi egbo nga iri Me, da eto wazi esüka yi, teka fü yi alala fi gbü ngü ka Yesu. Angü wü gara kpara ce da ebite te-wü de wü bu wü eyi. Amba yi mere e amere nda-yi bala de. Kükürü de, angü Yesu ena adu akoro füh kotö sene kere.

²⁶ Wü di enga wüna, nih le ngü ka Me de maguma nih 'buru biringbö. Nih mere e ace ngü la de. Angü, te nih du fü te-nih, gü ba, nih du le ngü la nda-nih tine de la, nih ena aküwa baye baye? Dela mere *siti ngü, te siti gbü jia Me cu fa sü! Mene ngüte e te nih ena aza, teka areke ngü la di ne, ah de ngüte ne? ²⁷ Te yi gü ba, ani le ngü ka Yesu de la, Me ena ato mere kuru te yi. Yi ti aküwa kpo fi de! Angü engu ena agü yi gbü mere wa, te ünü nda kü de! ²⁸ Nih wu eyi, gü ba, ta gügü ne, te kpara le ngü ka *Riri ka Müse de la, kpara la ti aküwa nda de. Wüh ena ai engu engagira wü *kovo, teka agiri si-ngü kaka-na la. Te wü kpara 'basu, anga bata, mala ngü kaka eyi, gü ba, "Fanü fanü, ani wu siti ngü kaka eyi cu de jia ani la," wüh ena adu amere de engu baye? Wüh ena akolo ngü ka kpara la, fü ewü amörö engu asidi.† ²⁹ Te di bala, te mü le ngü ka Yesu de

† **10:28** 10:28 Mü ena amaka ngü la gbü Manda nga Riri 17:6.

la, mü ena aküwa, neh baye baye? Ah ge baka te mü ngbü ekpa ngü ka *ngüte Yesu, te tökö teka azürü *siti ngü ka-mü ne. Angü ah ge baka te mü ngbü edoto Yesu esa lö mü la. Ah kpah ge baka te mü ngbü esoko *Nzila Wazi Me, de te ngbü eto wazi fü nih ne. Te mü ngbü emere ngü bala la, Me ena ato mere siti kuru te mü. ³⁰ Wüh ba ta ngü la gbü *Ngari Me, gü neh fe? Me gü ba, “Ni ena ato kuru te siti wü kpara 'buru.” Fü ah adu kpah amala gara ngü, gü ba, “Te wü kpara ka-ni ngbü kpah emere siti ngü la, ni ena ato kuru te ewü kpah ato.” § ³¹ Nih ceka ngü la mbi mbi mbi! Angü te Me to kuru te mü cu me-ye la, mü ti aküwa nda-mü de. Angü Me ka-ye de mere siti mürü wazi!

³² Wü di enga wüna, ma wu eyi, gü ba, yi to maguma yi fü Yesu eyi gügü. Te di bala, ah le de yi fi la nga wü züka ngü, ta te yi ngbü emere gügü ne. Angü, baka ta te yi to maguma yi fü Yesu ne, yi rü ka-yi ta kpekpeke. Ta te wü kpara ngbü eto cinga te yi teka ngü ka Yesu, yi kpe cürü nda-yi ta de. Yi zoro Yesu ta de kpa yi 'basu. Yi ce ngü kaka-na ta nda-yi de. ³³⁻³⁴ Wüh ngbü ta esoko wü gara kpara esüka yi, da emi ewü gbü jia wü kpara. Wüh ngbü ta ei wü gara yi, egü agbü ku. Fü wü gara yi angbü nda-wü ta da ele ta-ngü te wü bu wü, te wüh gü ewü agbü ku ne. Wüh ngbü ta egbene e ka wü gara yi, ece ewü de kpa wü kükürü. Gbü wü ngü la 'buru, yi kpe cürü ta nda-yi de. Yi ngbü ta de tadu te yi, angü yi wu kpo, gü ba, züka ngü ka-ani ladü agbü sü

§ **10:30** 10:30 Mü ena amaka ngü la gbü Manda nga Riri 32:35-36.

ka Me agbü kpī, te tī anza nda de.

³⁵⁻³⁶ Wü di enga wüna, ah le de yi i maguma yi ai! Yi mere e ace ngü ka Yesu de. Yi rü kpekpeke, adi emere 'duwa mene ngü te ena areke gbü jia Me, baka ta te yi ngbü emere gügü ne. Te yi mere bala la, Me ena ato mere tadu fü yi, fü ah adu aküwa yi fi mere badi, kpah baka ngü ta te engu mala fü yi ne. ³⁷ Yi fi nga ngü de, Yesu te edu. Engu ena adu akoro kere. Engu tī ayiri tīne de. ³⁸ Yi fi la nga ngü, ta te Me mala, gü ba, "Mene wü kpara, te ewü le ngü ka-ni, Me, de maguma wü biringbö ne, ni ena aceka ewü baka züka wü kpara ka-ni fanü, fü ni adu aküwa ewü fi mere badi. Amba, te wüh ce ngü ka-ni eyi la, maguma ni ena anzu eküte wü."* ³⁹ Wü di enga wüna, ma wu eyi, gü ba, yi lala eyi gbü ngü ka Yesu Kurisito. Angü fanü fanü, yi le ngü ka Me eyi de maguma yi biringbö. Teka ngü la, Me ena aküwa yi aküwa fi mere badi. Ah tī ato kuru te yi tīne de.

11

Dene ngü ka wü diri kpara ka Me,

te ewü rü ta kpekpeke gbü ngü ka Me

¹ Wü di enga wüna, nih ena ale ngü ka Me de maguma nih biringbö neh baye baye? Te nih le ngü ka Me de maguma nih biringbö la, nih ena awu, gü ba, Me le nih fa sü. Te di bala, wü züka ngü de te Me mala nganga fü nih ne, engu ena amere amere fanü. Amba nih tī awu ngü la de jia

* **10:38** 10:38 Mü ena amaka ngü la gbü Abakuka 2:3-4.

nih tītine la de, nih ena adu awu wü ngü la te gara. ² Angü mere bi wü kpara ka Me ta gügü ne le ngü ka Me 'buru de maguma wü biringbö. Fü ngü ka-ewü la areke ta te Me afa cu sü. ³ Te nih le ngü ka Me de maguma nih biringbö la, nih tī eyi awu, gü ba, Me o kotö ne bete kpī de wü e gbü wü 'buru me-ye. Angü, Me mala ta bü ngü de komö ye kükürü, fü wü e la ayia akoro!*

⁴ Yi fi la nga ngü ka Abele. Abele le ngü ka Me de maguma ye biringbö. Dela si-ngü ta te ngü ka nü kaka, de te engu wa fü Me ne, reke di gbü jia Me fa sü, fa ngü ka tari-e, ta te enga ni ye na to fü Me ne.† Fü Me ayia aceka Abele baka züka kpara ka-ye, teka ngü ta te engu to maguma ye fü Me ne. Nih wu eyi, gü ba, Abele kpi ka-ye ta eyi gügü, amba teka züka ngü kaka la, ah ge baka e te nih ngbü eyi eje riri na, te nih ngbü etanga ngü kaka gbü *Ngari Me la.

⁵ Yi fi la kpah nga ngü ka Enoka.‡ Enoka le ngü ka Me ta kpah de maguma ye biringbö. Fü Me ayia aza engu cu ezükü bala, anü sü di agbü kpī, teka ngü ta te engu lala gbü nga Me ne. Enoka kpi ta akpi nda de. Angü wüh ba ta ngü tekaka gbü Ngari Me, gü ba, “Ngü ka Enoka reke gbü jia Me fa sü.” ⁶ Te mü le ngü ka Me de maguma mü biringbö de la, ngü ka-mü tī areke gbü jia Me kpah de. Angü, te mü le aku gba fü Me la, ah le de mü wu, gü ba, fanü fanü, Me le nih fa sü. Ah

* **11:3** 11:3 Mü ena amaka ngü ka kotö ne bete kpī, ta te Me o ewü ne, gbü Gina Ngü 1:1-31. † **11:4** 11:4 Mü ena amaka ngü ka Abele ake enga ni ye na gbü Gina Ngü 4:3-12. ‡ **11:5** 11:5 Mü ena amaka ngü ka Enoka gbü Gina Ngü 5:18-24.

le kpah de mü wu, gü ba, Me ngbü eto wazi fü mene wü kpapa, te ewü le ngü kaka de maguma wü biringbö ne.

⁷ De yi fi la kpah nga ngü ka *Nüwa. Nüwa le ta ngü ka Me de maguma ye 'buru. Angü Me mala ta ngü fü Nüwa, gü ba, "Te gara, mere ngu ena asi, fü ah ata sü füh kotö ne 'buru. Te di bala, ah le de ye reke *zabu, teka fü ye aküwa gbügbü." § Ngü ka ngu te si la, ah ta de ngü te wü kpapa wu bala te enga gina nda-wü la de. Amba Nüwa ceka ta ngü la gbü jia ye ba wu nda de. Fü ah ayia aje riri ka Me. Fü ah adu areke zabu, kpah baka e te Me mala fefe na la. Fü Nüwa ayia ta aküwa esaka ngu la, de wü kpapa ka-ye 'buru gbü zabu la. Fü wü gara kpapa füh kotö ne ayia akpi 'buru, angü wüh le ta aje riri ka Me la nda-wü de. Dela si-ngü ta te ngü ka Nüwa reke di gbü jia Me ne, angü engu le ngü ka Me de maguma ye biringbö.

⁸ Kpah bala, *Abarayama kpah de kpapa te le ngü ka Me de maguma ye biringbö. Me mala ta ngü fü Abarayama, gü ba, "Ye yia eyia, de ye ce gba ye, de ye go ngbü agbü gara ganzi sü, te ye wu ta gügü la de."* Fü Abarayama ayia aje ri Me, fü ah ayia anü agbü tö la. Fü Me ayia amala kpah gara ngü fefe, gü ba, "Te gara, ni ena ato tö ne fü wü kundu ye, fü ewü angbü gbügbü fi mere badi." ⁹⁻¹⁰ Amba Me to ta tö la fü ewü kere nda de. Abarayama ngbü ta endondoro, da ejiji gbü tö la sela, baka ganzi kpapa. Ah ji ta

§ **11:7** 11:7 Mü ena amaka ngü ka Nüwa gbü Gina Ngü 6 - 9.

* **11:8** 11:8 Mü ena amaka ngü ka Abarayama te Me i engu, gbü Gina Ngü 12:1-7.

zūka kōtī kpala nda de. Wüh ngbü ta era bü esa wü gugu. Ye ye na *Yisaka ake kundu ye na, de iri ye *Yakobo ne, wüh mere ta kpah bala. Amba wüh ceka ngü ka Me la gbü jia wü baka wu nda-wü de. Wüh o jia wü fi bü teka ngü te Me mala fü ewü ne, angü wüh wu eyi, gü ba, te gara Me ena ato zūka kōtī fü ani, te Me reke cu me-ye tūngü ani, te ena angbü fi badi.

11-12 Fütanga ngü la, fü Me adu amala gara ngü fü Abarayama, gü ba, “Abarayama deyī, wü kundu ye ena asibi te gara, akoro kpah coboro baka wü küfara etongo kpī.”† Amba ngü te Me mala la, Abarayama ceka gbü jia ye baka wu kpah de. Angü baka te wü Abarayama za te-wü ake Sara, teka mere bi wü re, wü bī ye nda-wü de. Wüh gbe ka-wü tīne eyi cu agbe. Amba wüh o jia wü nzö eküte Me, teka awu ngü te engu ena amere. Fü Me ayia ato wazi fü wü Abarayama ake Sara de wüh bī ye. Te ah ena adi ta gbü fīngangü ka-nih, de bane nih ena amala ta, gü ba, Abarayama gbe eyi. Wawazi te engu ena abī ye di tīne eyi ma. Amba wazi ka Me fa ka-ye sü! Fü Me ayia ato wazi fü Abarayama, fü Abarayama adu abī ye.‡ Fü yeye na la abī wü jaji komoko 'basu. Fü wü jaji komoko 'basu la adu abī mere bi wü jaji. Fü wü kundu ye Abarayama la adu asibi gbe coboro, baka küfara agbü kpī la. Ngü la mere te-ye bala kükürü de, angü Me to wazi fü Abarayama, teka te engu to

† 11:11-12 11:11-12 Mü ena amaka ngü te Me mala fü Abarayama teka wü kundu ye ne gbü Gina Ngü 15:5. ‡ 11:11-12 11:11-12 Mü ena amaka ngü ka ye Abarayama te wüh bī la gbü Gina Ngü 18:10-12bete Gina Ngü 21:1-7.

maguma ye 'buru fü Me ne.

¹³ Wü kpara te nih ngbü emala nga ewü ne, wüh le ta ngü ka Me de maguma wü 'buru biringbö, zalü koro di gbü sïkpï te wüh kpi tete na. Wü züka ngü ta te Me mala, gü ba, ni ena amere fü ewü ne, Me mere ta wü züka ngü la fü ewü kere nda de. Te di bala, wüh ceka ta ngü ka Me la gbü jia wü baka wu ne nda-wü de. Wüh o to wü 'buru te ngü te Me mala la, angü wüh wu kpo, gü ba, Me ti eyi amere wü ngü la fü ani te gara, gbü sïkpï ka-ye te engu fe me-ye. Fü wü kpara la angbü ta de tadu teka ngü la. Wüh o ta maguma wü teka wü ngü füh kotö ne nda-wü de, angü wüh wu kpo, gü ba, “Gba ani füh kotö sene nda ma. Ani ngbü bü ejiji füh kotö ne, da endondoro baka wü ganzi kpara la.” ¹⁴ Te kpara mala ngü bala la, nih ti eyi awu, gü ba, züka gba ka na ena adi ladü kpa te gara sü. ¹⁵ Te wü kpara la ena ao maguma wü ta, teka wü e de füh kotö ne la, de bane wüh ena amala, gü ba, “Ani le angbü füh kotö sene ayiri ayiri.” ¹⁶ Amba wüh o maguma wü ka-wü teka sü ka Me agbü kpï. Tekä ngü la, fü ngü ka-ewü ayia areke gbü jia Me. Fü Me angbü de tadu, angü wü kpara la koro eyi *vüngüte ka-ni. Fü Me ayia aza ewü agbü züka sü ka-ye agbü kpï, te engu reke fü ewü ne.

¹⁷⁻¹⁸ Ta gügü, Me mala ngü fü Abarayama, gü ba, “Mene kundu kundu ye, te ni mala nganga fü ye ne, wüh ena abï engu gbü nguwa *Yisaka. Angü ni, Me, ni fe ka-ni Yisaka.”§ Gbü gara

§ **11:17-18** 11:17-18 Mü ena amaka ngü te Me mala la gbü Gina Ngü 21:12-13.

sikpi, fü Me ayia are maguma Abarayama, gü ba, “Ye za ye ye biringbö la, de ye wa engu fü ni la'bi tete.”* Amba Abarayama fi nga ngü la de maguma ye 'basu 'basu ne nda de. Ah le ngü ka Me la zu de maguma ye biringbö. Fü ah ayia aza Yisaka, anü di, teka awa, ato la'bi tete, baka te Me mala fefe na la. ¹⁹ Angü Abarayama wu eyi, gü ba, wazi Me ladü teka amere wü ngü 'buru. Fü ah afi ngü la, gü ba, “Te ah bala, Me ena adu azükü Yisaka gbü kpi la.” Fü Abarayama ayia aza mere maguruma ka-ye, teka awa ye ye la di. Fü Me ayia atiri engu, gü ba, “Abarayama deyì, ye ce engu ece! Ye mere e awa engu de!” Ngü la, ah ge baka te Me zükü Yisaka eyi gbü kpi la fanü fanü.

²⁰ Yisaka† ta kpah de kpara te le ngü ka Me de maguma ye biringbö. Fü engu ayia aza wü di ye 'basu ne, wü *Yakobo ake Esawu, ayia asere ngü ta te Me mala fü ewü, gü ba, “Te gara, ni, Me, ni ena ato tö la 'buru fü wü ne.”

²¹ Yakobo le ta kpah ngü ka Me de maguma ye biringbö. Ta te engu wu, gü ba, sikpi ka kpi ka-ni eyi gbamari ne,‡ fü ah ayia aza wü kundu ye 'basu, wü di *Yüsefa, ayi-ta Me tungü ewü, de Me to wazi fü ewü. Fü ah ayia ari te-ye te ngbangba ka-ye, agbo nga Me.

* **11:17-18** 11:17-18 Mü ena amaka ngü ka Abarayama te yia teka ato ye ye fü Me la'bi tete ne, gbü Gina Ngü 22:1-14. † **11:20** 11:20 Mü ena amaka ngü te Yisaka mala fü wü di ye ne, gbü Gina Ngü 27:25-29 bete 28:1-4. ‡ **11:21** 11:21 Mü ena amaka gba te Yakobo ku teka wü di ye Yüsefa gbü Gina Ngü 48:1-22.

22 Yüsefa le ngü ka Me kpah de maguma ye biringbö. Yüsefa ngbü ka-ye ta agbü *Ezepeto kpala, teka mere bi wü re. Te engu gbe tete, fü engu ayia afi nga tö, ta te Me mala nganga fü ewü, gü ba, “Te gara, ni, Me, ni ena ato tö la fü wü kundu ye Abarayama ne.” Fü Yüsefa awu, gü ba, te ah bala la, te gara wü nguwa ani ena adu, ago angbü agbü tö engu la. Fü Yüsefa ayia amala ngü fü wü di ye kpekpeke, gü ba, “Te gara, te wü yia eyi, teka ago agbü tö ka-ani la, wü za kö ni, wü go di agbü tö te Me ena ato fü ani ne.”

23 De yi fi la kpah nga ngü ka wü wö ye *Müse.Ş Wü wö ye Müse, wüh ta kpah wü kpapa, te ewü le ngü ka Me de maguma wü biringbö. Gbü wü re la, miri ka *Ezepeto to ta riri, gü ba, “Ah le de wüh di emörö wü jürü jaji komoko ka wü *Yisaraye, te wüh ngbü ebi ewü ne, 'buru asidi.” Amba, baka te wüh bi Müse, wü wö ye na ake ni ye na ceka ta engu baka züka mbarase, te ngü kaka ena areke gbü jia Me afa sü. Te di bala, fü ewü ayia ai maguma wü, ayia aza vürü Müse, awo teka fe bata, angü wü marajümiya ka miri ena amaka engu. Fütanga ngü la, fü mbarase ka miri, ye würüse, anü amaka vürü Müse. Fü ye würüse la aza engu, adu di, teka aga engu engu ye tete, angü mbarase la su ta gbü jijia fa sü.

24 Kpah bala, cu *Müse le ngü ka Me kpah de maguma ye biringbö. Kükürü de, angü baka te engu ga koro mere komoko tete, fü engu

Ş 11:23 11:23 Mü ena amaka ngü ka wü wö ye Müse gbü buku ka Gogo ka wü Yisaraye 2:1-10.

awu cinga, te wü di enga Yisarayeले ngbü ezü, esaka wü kpara ka Ezepeto ne. Fü ah adu afi, gü ba, “Ni le de wüh i ni kundu ye miri ka Ezepeto tîne de. Angü ni ka-ni nda-ni de enga Yisarayeले.”²⁵⁻²⁶ Te engu ena ao jia ye ta teka züka wü e, te miri ka wü Ezepeto la ngbü eto fü ye ne, de bane engu ti ta eyi angbü de tadu teka ngü la. Amba Müse le ace ngü ka Me, teka tadu ka wü e füh kotö, te ena anza anza ne, nda de. Angü ah wu eyi, gü ba, wü di enga Yisarayeले ka-wü de wü kpara ka Me, te Me le ngü ka-ewü fa sü. Fü Müse ayia ale teka de ni zü cinga, teka ale ta-ngü te wü di enga ni ni, wü di enga Yisarayeले. Fü wü kpara ka Ezepeto angbü efala engu ka ngü la. Amba Müse fi nga ngü ka-ewü la nda de. Ah ngbü eo jia ye 'duwa teka Miri te Me ena atima te gara, teka aküwa wü kpara ka-ye ne. Kükürü de, angü Müse wu eyi, gü ba, wü züka ngü te Me ena ato ne, ena afa wü züka ngü ka miri ka Ezepeto la ka.

²⁷⁻²⁸ Fütanga mere bi wü re, fü Müse ayia aküwa wü di enga Yisarayeले esaka miri ka Ezepeto la.* Angü Me sere eyi fefe, gü ba, “Ni ena atima *malayika ka-ni, teka ato kuru te wü kpara ka Ezepeto la.” Fü Müse ayia amala ngü fü wü di enga Yisarayeले, gü ba, “Ah le de wü za ngüte kambiliki, de wü 'büra eküte wü möngiti ka-wü. Te malayika ka Me la wu ngüte kambiliki la, ah ti amörö wü jaji ka-wü de.” Fü wü di enga Yisarayeले ayia amere ngü la bala, baka te Müse mala la. Fü malayika

* **11:27-28** 11:27-28 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Gogo ka wü Yisarayeले 12:1-32.

la ayia akoro amömörö bü wü jaji ka wü kpara ka Ezepele. Fū Müse ayia aza wü di engä Yisarayeale, akoro de ewü agbü Ezepele asidi, anü sü de ewü agbü gü. Miri ka Ezepele le ta atiri ewü agbü Ezepele kpala, amba Müse le aje riri ka miri la nda de. Ah je ka-ye ta nzö ngü ka Me, angü ah wu eyi, gü ba, wazi Me fa wazi miri ka Ezepele la ka-ye afa.

²⁹ Wü di engä Yisarayeale la, ta kpah wü kpara, te ewü le ngü ka Me de maguma wü biringbö. Angü, baka ta te wüh nü koro eküte mere siti *yi-ngu ne, fū Me ayia amala fū ewü, gü ba, “Wü kö ngu la ekö.” Fū ewü ayia aje ngü ka Me la. Fū Me ayia aü kaje fū ewü gbü jia ngu la. Fū wü di engä Yisarayeale ayia akö ngu la füh kagara sü. Fū wü marajümiya ka miri ka Ezepele, ta te wüh ngbü eliki nga wü di engä Yisarayeale ne, ayia ari kpah gbü nga wü di engä Yisarayeale la. Te wü marajümiya la koro tete kpa etü ngu la, fū Me ayia alügü ngu la da ye. Fū ngu la ata ewü, amörö ewü 'buru.†

³⁰ Fütanga ngü la, te wü di engä Yisarayeale nü koro tete agbü tö ka-wü, wüh ce ngü ka Me nda-wü de. Wüh ngbü fi bü ele ngü ka Me de maguma wü biringbö. Fū ewü akpo angbü ejiji ekere 'baranga ka gara mere koti de iri ye Yeriko ne, teka wü silkpä lorozi. Kükürü de, angü ah de ngü te Me mala fū ewü me-ye. Fū 'baranga la ayia amürü, ati 'buru kötö. Fū wü di engä Yisarayeale la ayia ari gbü mere koti la, amere gü,

† **11:29** 11:29 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Gogo ka wü Yisarayeale 14:1-31.

amömörö wü vüğü ka-wü la 'buru, kpah baka te Me mala fü ewü ne.‡

³¹ Gara würüse ta ladü agbü Yeriko la de iri ye Rakaba. Engu kpah de kpara te le ngü ka Me de maguma ye biringbö. Angü ah küwa ta gara wü di engä Yisaraye, te ewü zi te-wü, nü rī agbü Yeriko ne. Teka ngü la, gbü sīkpī te wü di engä Yisaraye mörö wü kpara gbü Yeriko tete na ne, wüh mörö Rakaba, de wü mürü ye, nda-wü de. §

³² Wü di engä wüna, ma ena amala fü yi, agü neh fe? Angü gina wü kpara ka Me, ta te ewü le ngü ka Me de maguma wü biringbö ne, wüh sibi fa sü! Dada te ma ena amala nga ewü biri biri 'buru ne, nda ma. Baka Gidona,* Baraka,† Sīmasona,‡ Yefeta,§ *Davidi bete Samüwele,* de mere bi wü gara *mürü dofo ka Me, te ma tī atanga iri ewü anza 'buru ne, nda-ra de. ³³ Me mala ta ngü fü wü kpara la biri biri 'buru, gü ba, “Ni ena ato wazi fü wü.” Fü wü kpara la ayia ale ngü ka Me la de maguma wü biringbö. Fü Me ato kpah wazi la fü ewü fanü. Teka ngü la, fü wü gara ewü amaka ta wazi, teka agü gü

‡ **11:30** 11:30 Mü ena amaka ngü ka Yeriko la gbü buku ka Yosüwa 6:1-21. § **11:31** 11:31 Mü ena amaka ngü ka Rakaba la gbü buku ka Yosüwa 2:1-21 bete 6:22-25. * **11:32** 11:32 Mü ena amaka ngü ka Gidona gbü buku ka Wü E-kolo-ngü 6 - 8. † **11:32** 11:32 Mü ena amaka ngü ka Baraka gbü buku ka Wü E-kolo-ngü 4:6-16. ‡ **11:32** 11:32 Mü ena amaka ngü ka Sīmasona gbü buku ka Wü E-kolo-ngü 13 - 16. § **11:32** 11:32 Mü ena amaka ngü ka Yefeta gbü buku ka Wü E-kolo-ngü 10:6 - 12:7. * **11:32** 11:32 Mü ena amaka ngü ka Samüwele gbü 1 Samüwele 1 - 28.

di de wü gara miri, te ewü di de wü vügü ka-ewü ne, fü ewü ayia aza esaka ewü. Wü gara wü kpara ka Me la, wüh de wü miri. Fü ewü amaka wazi, teka adi ekolo ngü ka wü kpara ka-wü tine ereke areke. Nda wü gara, kami le ta teka amörö ewü, azü, fü Me ayia aküwa ewü gömö wü kami la. ³⁴ Nda wü gara, wü vügü ka-ewü le ta asötö ewü, amörö, anga acuru ewü acuru gbü wa. Fü Me ayia aküwa ewü gbü wü kpeke ngü la. Wazi wü gara ewü ta nda ma. Fü Me ayia ato wazi fü ewü. Fü ewü adu akoro kpeke wü kpara. Fü ewü ayia agü gü de wü vügü ka-wü, afa wü vügü la ka. ³⁵ Wü gara ewü ta de wü würüse, te wü di enga ewü kpi akpi. Fü wü würüse la alala fi bü gbü ngü ka Me, de maguma wü biringbö. Fü Me ayia azükü wü di enga ewü la gbü kpi.

Wü gara kpara ka Me maka ta cinga teka ngü ka Me. Angü wü vügü miki ta wü gara ewü, mörö ka. Amba wüh le ace ngü ka Me nda-wü fi de! Kükürü de, angü wüh le ngü ka Me de maguma wü biringbö. Wüh wu kpo, gü ba, Me ena adu azükü ani te gara, fü ah ato to küte fü ani. Fü ani adu angbü tine de wü Me fi mere badi. Angü wüh le amaka züka ngü füh kotö sene nda-wü de. ³⁶ Wüh ngbü süsüma wü gara wü kpara ka Me la ta asüsüma. Fü wü kpara angbü efala gara ewü. Wüh i wü gara ewü ta, gü gbü ku. ³⁷⁻³⁸ Wüh sötö ta gara wü kpara ka Me la, mörö de teme. Wüh doro wü gara ewü, mörö ta de maguruma. Wüh de tü wü gara, kolo cu gbö! Amba wü kpara ka Me la ce ta ngü ka Me, teka wü cinga la, nda-wü de. Fü ewü adu aliki gara

ewü agba wü kpah cu asidi. Fü wü kpapa ka Me la akpe angbü ewo te-wü tîne agbü gü, de kpa wü kükürü. Bongo eküte ewü tîne kpah ma. Fü ewü angbü eto tîne bü wü konü eküte wü. Fü ewü angbü endondoro tîne bü faaa! Sü te wüh ena angbü tete mbi bane, tîne kpah ma. Wüh ngbü enü da era bü gbü wü gö da, de wü görö-zî. Amba gbü wü cînga la 'buru, wüh lala ka-wü fi bü gbü ngü ka Me de maguma wü biringbö. Wüh ta de wü kpeke kpapa ka Me fanü fanü! Angü wü ngü füh kotö ne du ngbü gbü jia ewü, baka töndö ngü kükürü.

³⁹ Dela 'buru wü ngü ka gina wü kpapa ka Me ta gügü, te ewü le ngü ka Me de maguma wü biringbö ne. Fü ngü ka-ewü la areke gbü jia Me afa sü. Amba *küküwa ta te Me mala nganga, gü ba, “Ni ena ato fü ewü ne,” wüh maka füh kotö sene nda-wü de. ⁴⁰ Kükürü de, angü Me le de wü gina wü kpapa la maka küküwa fi mere badi, kpah baka te nih maka, 'duwa teka ngü ka Yesu ne.

12

¹ Wü di enga wüna, dela ngü ka diri wü kpapa ka Me ta gügü ne. Wüh le ta ngü ka Me, zu de maguma wü biringbö. Enatikine, wüh ladü agbü kpî kpala eceka nih. Te di bala, ah le de nih rü kpah kpekpeke baka nda-ewü la. Nih ce wü *siti ngü asidi, teka fü nih anü de ngü ka Me kpa engagira nü. Nih mere e andirî, ace ngü ka Me la de. Nih tüka te-nih, de nih nü fi bü kpa engagira nü. ² Nih o jia nih eküte Yesu, angü engu ü kaje ka Me fü nih me-ye, teka fü nih anü

akoro kpa te adu kaje la. Nih fi la nga cinga te Yesu zü teka nih ne. Te di bala, ah le de nih lala fi bü gbü nga Yesu, da etüka te-nih gbü wü cinga ka-nih, kpah baka nda Yesu. Angü wüh za engu, bere füh *rü gbegete. Fū ah ayia akpi. Wüh ngbü ta efala engu, da eto lümü tete. Amba ah ce ngü ka Me, teka ngü ka lümü la, nda de. Ah o jia ye nzö teka tadu, te ni ena amaka te gara ne. Fū engu ai maguma ye, arü kpekpeke. Enatikine, engu ladü agbü kpī, gbü kokpa ka Me, baka Mere Miri.

Dene riri ka Me, teka fü nih adi etüka te-nih di,

gbü wü cinga ka-nih

³ Wü di engu wüna, fanü fanü, ah le de yi fi la nga ngü ka Yesu, ta te wü vügü kaka kpü engu di 'duwa sürüsürü ne. Wüh to ta mere cinga te Yesu, amba Yesu ce ta ngü ka Me nda de. Te di bala, ah le de yi rü kpekpeke kpah bakaka. Yi mere e ace ngü ka Me teka ngü ka cinga de.

⁴ Ma wu eyi, gü ba, siti wü kpara ngbü eyi eto cinga te yi, teka ngü ka Yesu. Amba, wüh mörö gara süka yi nda-wü la kpah de. Te di bala, ah le de yi rü kpekpeke! ⁵⁻⁶ Nih de wü di Me. Te di bala, ah le de yi fi la nga züka ngü, ta te wüh ba gbü *Ngari Me gügü, gü ba, "Me ngbü erī nih kpekpeke, angü nih de wü di ye na, te engu ngbü ele cu de maguma ye. Me ngbü ece wü cinga angbü emere nih bala, angü ah le de jia nih mba amba, teka fü nih andri, akoro kpekpeke. Te di

bala, ngü ka wü cinga la mere e asiti fingangü ka-nih de.”*

⁷ Wü di engä wüna, te cinga ngbü emere nih la, nih i maguma nih ai, de nih rü kpekpeke. Kükürü de, angü gbü wü ngü la, Me ngbü dela erī nih, angü nih de wü di ye na. Te wü di mü ladü la, mü tī arī ewü de? Mü tī eyi arī ewü kpekpeke, teka fü jia ewü amba. ⁸ Yi fi la nga ngü te Me ngbü erī yi di ne. Te yi le de Me rī ani de la, yi ena adi zu wü di Me, neh baye baye? ⁹ Ta te nih di la wü jürü jaji ne, nih je rirī ka wü wö nih de? Wü wö nih la ngbü ta erī nih, teka de nih koro kpekpeke. Ah bala de? Te di bala, ah le de Me di kpah erī nih, angü engu meye de mere Wö nih. Ah ngbü emere bala teka de nih le rirī ka-ni, fü nih aküwa te gara, angbü fi mere badi kpaka ni agbü kpī. ¹⁰ Wü wö nih la ngbü ta erī nih, baka ngü te di 'be te nga jia wü. Amba Me ngbü nda-ye erī nih, teka de nih di emere wü ngü 'buru mbi, baka te engu ngbü ele, teka de ngü ka-nih ngbü kpah baka nda-ni. ¹¹ Ta te wö mü ngbü erī mü kpekpeke ne, mü ngbü ta de tadu teka ngü la? A'a! Ngü la ngbü ta eke te mü efa sü! Amba te mü i maguma mü gbü ngü te Me ngbü erī mü di la, mü ena adu amaka wazi bete züka ngü, teka angbü emere wü ngü, te ena areke gbü jia Me.

¹² Wü di engä wüna, dela ngü te ma le amala fü yi. Ah le de yi ce ngü ka maguma 'basu 'basu. Yi i maguma yi, fü yi arü kpekpeke. ¹³ Ah le de yi di emere wü ngü te züka kaje, ba e te Me ngbü

* **12:5-6** 12:5-6 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Ngü Mani 3:11-12.

ele, teka fü wü bu yi, te ewü ndri gbü ngü ka Me la de ne, adi efa nga yi. Angü te yi mere bala la, wüh ti adürü te kaje ka Me de. Wüh ena amaka wazi, fü ewü arü kpah kpekpeke baka yi.

Dene siti ngü te ena amaka yi, te yi ce ngü ka Yesu la

¹⁴ Wü di enga wüna, ah le de yi o to yi 'buru, teka adi engbü de wü bu yi de maguma yi biringbö. Kpah bala, ah le de yi o to yi kpah, teka adi emere ngü te ena areke gbü jia Me. Angü te ngü ka-yi reke gbü jia Me nda de la, yi ti akoro agbü sü ka Me agbü kpä ne kü de. ¹⁵ Ah le de yi ceka te-yi 'be, angü gara yi ena adürü te kaje ka Me asidi. Kükürü de, angü te wü gara yi kpo eyi emere *siti ngü la, ngü la ena asiti fingangü ka wü bu ewü, fü ewü adu ace ngü ka Yesu. ¹⁶ Yi ceka te-yi 'be. Yi mere e adi egiri wü würose anga wü komoko 'daaa de. Yi o jia yi bü duu te wü wara yi, anga watä yi biringbö. Kpah bala, yi mere e aceka ngü ka Me baka töndö ngü kükürü ne de. Yi fi la nga ngü ka Esawu, ta te engu mere ne. Engu ta de gina ye *Yisaka me-ye. Te di bala, wö ye na ena afe ta engu, ao ba mürü köti sisi nga ye. Fü Me ato ta mere wazi fefe. Amba ngü la mere ta te-ye bala nda de. Kükürü de, angü ngü ka Me ngbü ta gbü jia Esawu baka kükürü ngü. Angü gbü gara sikpi, tala yia ta mere Esawu. Fü ah adu amala ngü fü enga ni ye, de iri ye *Yakobo ne, gü ba, "Te ye to mba enga zü-e fü ni la, ni ena ace wazi, de te Me ena ato fü ni baka gina ye ne, 'buru fü ye." Ngü ka e-mazü siti ta fingangü ka Esawu bü me-ye, fü ah ayia ace ngü ka Me ka.

17 Sidi nga ngü la, fü Esawu ayia anü kpaka wö ye, anda'ba te-ye fefe, de ah ku gba fü Me, teka de Me to wazi fü ni, de ni ngbü te gara da wö ni. Wö ye na ti ta eyi ato wazi la fefe na? A'a, ah ti nda de! Fü Esawu angbü egiri kaje, da eku gba cu de ngura, teka de ni reke ngü la, amba ngü la siti ka-ye ta eyi 'buru 'buru. Kükürü de, angü Esawu ceka ta ngü ka Me baka töndö ngü. Te di bala, wü di engä wüna, yi mere e angbü efala ngü ka Me baka Esawu ne de.†

18 Wü di engä wüna, cürü ti amere nih, da enü kpaka Me, tine de, teka ngü ka *züka maguma kaka guvu Yesu ne. Ta gügü, te Me koro ro mö tete fü wü kundu nih, kpa füh mere da de iri ye *Sinayi ne, ngü la ta baye? Ngü la to ta mere cürü te ewü de? Angü wüh wu ta mere te-wa, te ngbü eci, da embele sü ambele füh da la. Fü sü la ayia ati 'duwa ngbuka! Fü ülele angbü eü 'duwa lelele! 19 Fü ewü angbü eje ri Me, te ngbü ero mö fü ewü de mere ri ye, da engböngbö sü 'duwa ba-neh-ene-la! Fü ngü la ato mere cürü te ewü. Fü ewü anda'ba te-wü fü *Müse, gü ba, "Ani le de Me ro mö tine cu me-ye fü ani de." 20 Fü Me ayia amala ngü fü ewü, gü ba, "Wü mere e amofu sü ne de! Angü, te kpara li kpa füh da kpakine la, ah le de wüh mörö engu amörö! Anga te meme li kpakine la, wü sötö engu de teme, mörö asidi." Fü cürü adu ta arı te wü kpara la afa cu sü.‡

21 Cürü ngbü ta kpah cu emere Müse amere. Fü

† 12:17 12:17 Mü ena amaka ngü ka Esawu la gbü Gina Ngü 25:29-34; 27:30-40. ‡ 12:20 12:20 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Gogo ka wü Yisaraye 19:12-13.

ah amala ta ngü, gü ba, “Küte ni ngbü eyi ayi ka cürü!”§

²² Wü di engä wüna, to ngü ka Me te engu to fü nih ne, ah de mere züka ngü te reke fa sü. Angü nih ti eyi akoro kpaka Me, agbü sü kaka agbü kpï, te wüh ngbü eï, gü ba, “To Yerüsalema” ne.* Fü nih angbü egbo nga iri Me kpala, de wü mere bi wü *malayika kaka de mere tadu. ²³ Nih ena abiti te-nih tundu de wü *kpara ka Yesu 'buru agbü kpï, angü Me ba iri nih eyi 'buru gbü buku ka-ye. Nih ena angbü egbo nga iri Me agbü kpï kpala, de wü gara kpara kaka, de te wüh kpi eyi ne. Angü wüh ka-wü titine ladü, da egbo nga iri Me kpala. Nih ena awu Mere Miri ka-nih, Yesu, te ena aye süka ngü ka wü kpara 'buru me-ye mbi mbi. ²⁴ Angü Yesu kpi eyi teka ngü ka-nih. *Ngüngüte na fa nih gbü wü *siti ngü ka-nih eyi. Ta te Kayina mörö Abele tete ne, ngüte Abele ngbü ta eku gba fü Me, teka de Me to kuru te Kayina, teka siti ngü, de te engu mere la.† Amba ngü ka ngüte Yesu reke ka-ye fa sü, angü ngüte Yesu ngbü eku gba fü Me, teka de Me boro siti ngü ka-nih. Te di bala, nih mere e ace ngü ka Yesu de.

²⁵ Wü di engä wüna, yi ceka ngü la mbi mbi mbi! Yi mere e amere ngü ka Yesu de maguma yi 'basu 'basu de. Ta gügü, Me ngbü ero mö fü wü kpara ka-ye fuh kotö sene, gömö Müse de wü gara *mürü dofo. Wü kpara ta te ewü

§ **12:21** 12:21 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Manda nga Riri 9:19. * **12:22** 12:22 Wüh ngbü kpah eï sü la, gü ba, “Da Siyona”. † **12:24** 12:24 Mü ena amaka ngü ka Kayina ake Abele la gbü Gina Ngü 4:1-12.

mere ngü la de maguma wü 'basu 'basu ne, wüh küwa eyi? A'a, wüh küwa nda-wü de! Titine Me ngbü ero mö fü nih cu gömö Yesu, te di de Yeye ne. Te ah bala, te nih ngbü emere ngü ka Yesu de maguma nih 'basu 'basu la, nih ena aküwa, neh baye baye? ²⁶ Angü, ta gügü, te Me ro mö tete fü wü kundu nih ne, tö yiki ta ayiki teka ri Me la. Sidi nga mere bi wü re, fü Me adu amala ngü fü gara mürü dofo ka-ye, gü ba, “Te gara ni ena ayiki tö ne, de wü e gbü ye 'buru, abe kpah te kpí mini.” † ²⁷ Si-ngü gbü ngü la neh baye? Si-ngü la ena adi bane, angü Me ena ayiki wü e, de te engu mere füh kotö ne 'buru, fü ah anza ngü ka-ewü. Me ena anza ngü ka wü e füh kotö ne, neh teka ne? Ah ena anza ngü ka wü e la bala, teka de ngü ka-ni, Me, ngbü duu me-ye, fi mere badi.

²⁸ Wü di enga wüna, dela ngü te ma le amala fü yi. Nih mere e ace ngü ka Yesu de. Nih lala fi bü gbü nganga. Me ka-ye de Mere Miri ka-nih. Nih nda-nih de wü di ye na. Ah le de nih di egbo nga iri Me, da ecu ngüngü na de maguma nih biringbö. ²⁹ Kükürü de, angü wazi Me fa sü. Engu ka-ye ba mere wa, te ena acuru wü kpara 'buru, te ewü le ngü kaka de la.

13

Dene wü ngü te ena areke gbü jia Me

¹ Wü di enga wüna, ah le de yi di ele te-yi esüka yi, angü yi tîne eyi 'buru wü di enga ni biringbö, guvu Yesu Kurisito. ² Te wü ganzi

† 12:26 12:26 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Agayi 2:6.

kpara koro agba yi la, fanü fanü, ah le de yi za ewü gbü mürü ba wü ngba ka-yi tete. E-wu neh da, wü kpara de bala, wüh ena adi ka-wü wü *malayika ka Me, te Me tima ewü me-ye fü yi. Angü wü gara kpara za ta wü malayika gbü mürü kpah bala, amba wüh wu de, gü ba, wüh de wü malayika ka Me.* ³ Te wü gara wü bu yi ngbü ezü cinga, anga wüh gü wü gara ewü gbü ku la, ah le de yi di ewu cinga ewü, fü yi adi ele ta-ngü te ewü. E-wu neh da, te gara yi ena azü cinga kpah baka nda-ewü la.

⁴ Ah le de yi di eo jia yi bü duu te wü wara yi, anga wü watī yi, biringbö, angü dela ngü te Me ngbü ele. Yi mere e adi emere waza de. Anga te yi za te-yi la de la, yi mere e adi egiri wü würüse, anga wü komoko 'da 'da 'da kpah de. Angü Me ngbü eceka wü ngü de te yi ngbü emere la. Engu ena ato kuru te wü kpara, de te ewü ngbü emere wü *siti ngü de bala ne, ato.

⁵ Yi mere e adi ekpi gümü e de. Yi mere e ao maguma yi teka mere bi jiasse kpah de. Angü Me de kpara te ngbü eceka kpī fütanga nih me-ye. Engu mala eyi cu me-ye, gü ba, “Ni tī ace nih kpikpi nih kpo fi de.” Ah le fü nih angbü de tadu teka ngü la. ⁶ Nih i maguma nih, nih rü kpekepeke, angü nih wu ngü de te wüh ba gbü *Ngari Me, te gü ba, “Me ladü tundu de nih, engu ngbü eto wazi fü nih ka-ye me-ye. Te di bala, cürü mere e amere nih tīne de, angü wazi wü vügü tī afa nih nda de.”†

* **13:2** 13:2 Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 18, 19. † **13:6** 13:6 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 118:6.

⁷ Ah le de yi fi la nga ngü ka wü *kovo, ta te ewü rī yi de ngari Me te enga gina ne. Wüh ngbü ta emere ngü baye? Te di bala, ah le de yi le ngü ka Yesu *Kurisito de maguma yi biringbö, kpah baka nda-ewü la. ⁸ Yesu Kurisito tī afü te ye nda de. Te kpo kü gügü, akoro enatikine, anü kpa engagira nü fi mere badi, ah ka-ye fi da ye.

⁹ Yi ceka te-yi 'be teka wü mürü mani. Te wü gara kpara koro da erī yi de wü gara riri, te di kpikpi ye, te ah baka nda Yesu nda de la, de yi mere e ale riri ka-ewü la nda-yi de. Anga te wüh le asiti fingangü ka-yi, teka ngü ka wü e-mazü, gü ba, "Yi mere e azü so wü gara nü de la," yi mere e aje ngü ka-ewü la kpah de. Angü kpara tī amaka *küküwa teka ngü ka e-mazü nda de. Ngü de te ena aküwa yi, ah ka-ye de wazi te Me ena ato fü yi, teka *züka maguma ye. ¹⁰ Angü Yesu ka-ye baka *kambiliki, te wüh mörö, teka de *ngüngüte reke ngü ezengba nih de wü Me. Amba wü kpara, de te ewü to maguma wü, teka ngü ka diri gele ne, Yesu tī ale ta-ngü te ewü nda de.

¹¹ Gbü diri gele ka wü *Yisaraye, mere *mürü gele ngbü eza nü, fü ah awa. Fü ah aza ngüngüte la, anü di kpa *esambü ka Me. Fü ah ayia ato ngüte la fü Me, teka areke ngü di ezengba wü kpara de wü Me. Amba kö wü nü la, wüh ena aza, anü di, acuru kpa edere sü. ¹² Dela si-ngü te wüh mörö Yesu di kpah kpa edere sü ne, angü engu kpi baka kambiliki, teka areke ngü ezengba nih de wü Me, teka de nih koro wü di Me. ¹³ Te di bala, wü di enga wüna, ah le de nih lala fi bü eküte Yesu. Ngü ma, te wüh fala nih,

anga wüh to lümü te nih, kpah baka te wüh mere eküte Yesu ne la, nih mere e ace nganga de, nih lala fi bü eküküte. ¹⁴ Angü züka sü fü nih füh kotö sene nda ma. Züka sü ka-nih ka-ye 'duwa agbü kpī kpaka Me, te nih ena anü te gara, angbü gbügbü na ne. Te di bala, ah le de nih o jia nih fi bü teka züka sü la.

¹⁵ De-nih, wü *kpara ka Yesu, nih tī angbü ewa wü nü, baka ta te wü kundu nih ngbü emere ne, nda-nih tīne de. Amba ah le fü nih angbü egbo nga irī Me, te nga wü sīkpī 'buru. Angü ngü la ena ato tadu te Me, teka te nih to maguma nih eyi fanü fanü fü Yesu ne. ¹⁶ Ah le de yi di kpah emere züka ngü, da ele ta-ngü te wü bu yi de maguma yi biringbö. Angü dela kpah gara ngü, te ena areke gbü jia Me. Te mü ngbü emere bala la, ah ge baka te mü ngbü eto züka takpa fü Me.

¹⁷ Ah le de yi di kpah eje ri wü *kovo, te Me o ewü gbü nzö yi ne, angü wüh ngbü eceka kpī fütanga yi ereke areke me-wü. Kükürü de, angü Me to tima la fü ewü me-ye. Ah ena ayi-ta ewü te gara, teka tima la. Te di bala, te yi ngbü eje riri ka-ewü ereke areke la, ngü la ena ato tadu fü ewü. Amba, te yi le aje ngü ka-ewü de la, ngü la ena ato mere cinga fü ewü. Tekan ngü la, yi tī amaka züka ngü kpah de.

¹⁸ Wü di enga wüna, yi di kpah fi bü eku gba fü Me tūngü a. A wu eyi, gü ba, ngü ka-a ka-ye mbi gbü jia Me, angü a o to a eyi, teka adi emere wü ngü, te engu ngbü ele. ¹⁹ Ah le de yi di kpah eyi-ta Me fere kpekpeke, teka de Me ü kaje fere, fü ra akoro kpaka yi kpala kere.

Dene adu ngü ka-ra fü yi

²⁰⁻²¹ Wü di engä wüna, Me di de yi, da eto wazi fü yi, teka fü yi adi emere fi bü wü züka ngü, te ngbü ereke gbü jijia. Ah le de Me ngbü fi bü da ereke maguma nih, teka ngü ka Miri Yesu, teka fü ngü ka-nih areke gbü jijia.

Nih gbo nga iri Me,

te tima Yesu, te kpi teka areke ngü ezengba nih de wü ye ne.

Nih gbo nga iri Me,

angü Me zükü Yesu gbü kpi eyi.

Nih gbo nga iri Yesu,

angü Yesu ngbü eceka kpi fütanga nih me-ye ereke areke,

baka kpara te ngbü eceka kpi fütanga wü kambiliki ka-ye.

Gbo nga e ngbü te iri Yesu fi mere badi!

Ah di bala!

²² Dela mba engä ngü te ma le amala fü yi, teka ato wazi di fü yi gbü ngü ka Me. Ah le de yi gu maguma yi, yi o to yi, teka adi eje ngü la.

²³ Gara züka ngü ladü, te ma ele amala fü yi. Enga ni nih, Timoteyo, ta te wüh i engu, gü gbü ku ne, wüh ce kpa tete na eyi! Ma fi, gü ba, engu ena akoro kpaka ra kpakine titine. Te ah bala la, ma ena aza engu kpo, fü a akoro kpaka yi kpala ake di.

²⁴ A to mandä ka-a fü wü cögbörö kpara esüka yi, wü kpara ka Me, de kpala 'buru. Wü di engä ni nih, wü kpara ka İtaliya, to kpah mandä fü yi cu fa sü. ²⁵ Me ngbü de yi kpala 'buru, de *züka maguma ye. Ah di bala.

**To Ngü Mürü ka Me bete Gina Ngü (S Sudan)
Mündü: To Ngü Mürü ka Me bete Gina Ngü (S
Sudan) New Testament+**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mündü)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

9787304f-bc80-5421-9b63-c767eb819b6f